

Метла

лист Техничке школе „РАДОЈЕ ЉУБИЧИЋ“ Ужице

ЈАНУАР, 2024.

Број 33

ШТА ЈЕ ДИСКРИМИНАЦИЈА

КЛИМА СЕ КЛИМА

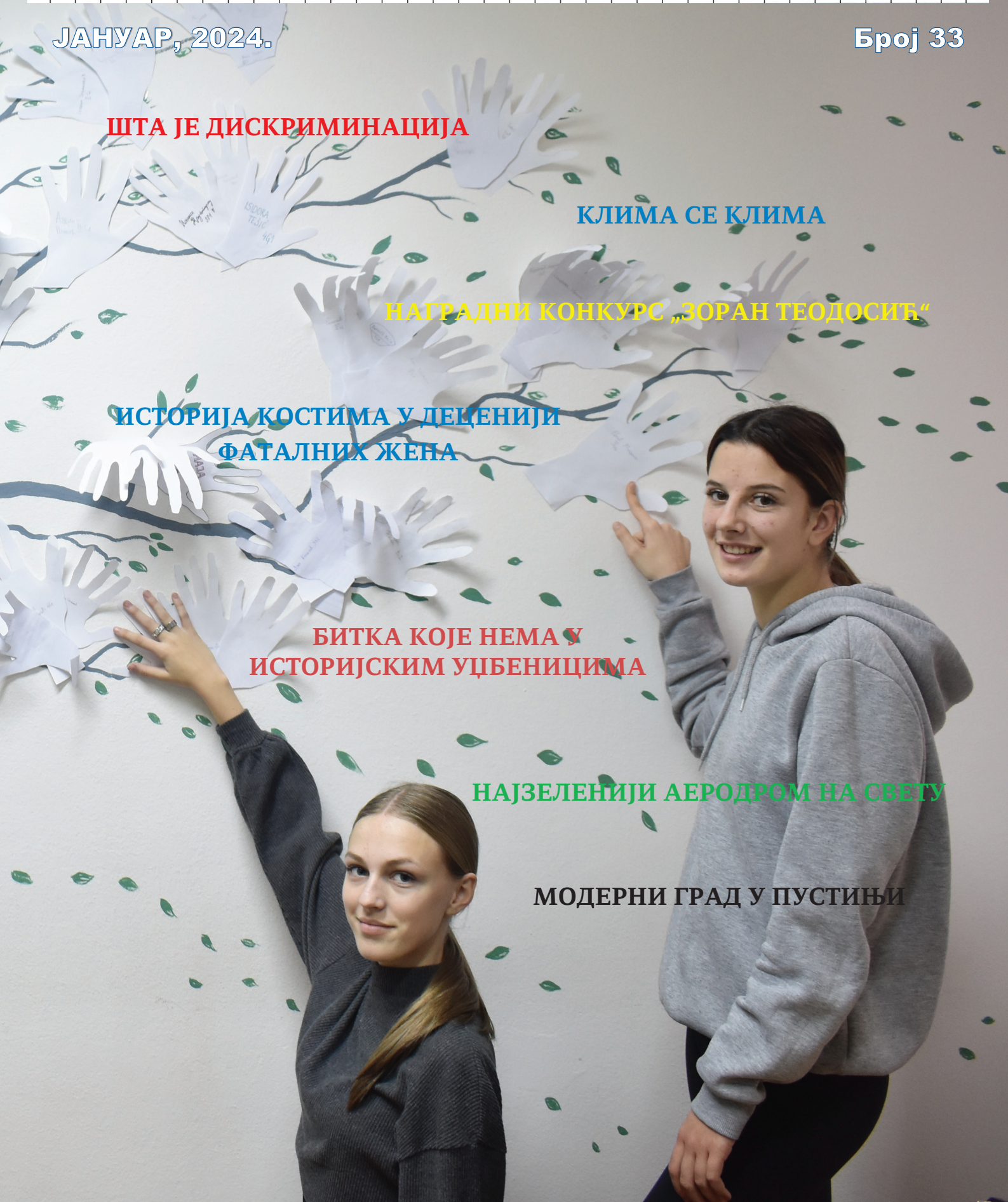
НАГРАДНИ КОНКУРС „ЗОРАН ТЕОДОСИЋ“

**ИСТОРИЈА КОСТИМА У ДЕЦЕНИЈИ
ФАТАЛНИХ ЖЕНА**

**БИТКА КОЈЕ НЕМА У
ИСТОРИЈСКИМ УЏБЕНИЦИМА**

НАЈЗЕЛЕНИЈИ АЕРОДРОМ НА СВЕТУ

МОДЕРНИ ГРАД У ПУСТИЊИ

СЛАТКА МАЛА УЧИОНИЦА

Пише: Сунчица Терзић, IIIС1

„Слатка мала учионица“ у нашој школи постоји годину дана, а настала је са циљем да код наших ученика афирмише толеранцију, емпатију и подршку при учењу.

„Доброта много зна и може, а говори само осмехом.“

Ове мудре речи Иве Андрића дословце описују пријатељство настало између ученика одељења деце са посебним потребама и ученика из одељења саобраћаја, а овом великом подухвату кумовала је професорка српског језика и књижевности Марија Дамљановић Петровић, која за наш лист каже да је изузетно поносна на све оно што је овај пројекат изнедрио, а нарочито на децу која у њему учествују.

Професорка Марија са ученицима из одељења IVС2 и IIIС1

„Све је почело 2021. године када сам први пут почела да предајем у одељењима деце са посебним потребама. Током предавања стекла сам утисак да малишани ових разреда имају велику жељу за дружењем са својим вршњацима, али нажалост из неког разлога тај контакт, за њих, као да није могао бити остварен. Са великом жељом да нешто урадим, дошла сам на идеју да предложим ученицима редовних одељења саобраћаја да као моји помоћници присуствују часовима ученика са посебним потребама. Велики изазов је била чињеница да су ученици саобраћајних одељења увек у супротној смени, али су доброта, одрицање и племенитост били додатна мотивација за њих. Ученици би одслушали седам редовних часова, а након тога би проводили још три часа са својим другарима, што заиста није лако. На часовима се осећа позитивна атмосфера, а све жудње и стрепње односи осмех. Баш из тог разлога назвала сам ову размену добротe и знања „Слатка мала учионица“. И тако, мало по мало, створило се једно велико нераскидиво пријатељство. Ово пријатељство није било резервисано само за учионицу. Сећам се матурске вечери генерације 2022/23. када су ученици из саобраћаја отпустили своје другаре из одељења IIIСЦ на матурско вече. „Слатка мала учионица“ даје свој допринос новим генерацијама ђака и надам се да ће постати традиција у раду са ученицима.“

Милица Кљајић, ученица IVС2 одељења, најактивнији је члан „Слатке мале учионице“. Само

Милица Кљајић и Ваца

у овом полугодишту била је на преко тридесет часова у одељењима IIIСЦ, IIСЦ и IСЦ.

„Скоро годину дана радим са нашим другарима уз помоћ професорке Марије. Од самог почетка нисам имала превелики страх. Како је време пролазило, било ми је све лакше, а и они су се навикли на моје честе посете. Осмех и срећа владају у учионицама и стварно је невероватан осећај. Поред учења, део времена на часовима проводим у разговору са њима и тако смо изградили однос поверења, који им много значи. Мени је стварно драго када видим да их све занима и да имају жељу да напредују у свим пољима живота.“

Армела Курбеговић, ученица IIIС1 одељења:

„Свако од њих је посебан на свој начин. Наравно ништа од тога не би било да није наше професорке, Марије. Упутила нас је у „Слатку малу учионицу“, где смо упознали наше другаре. Много се лијепо осећам док сам са њима. Сви су весели, умиљати, атмосфера у њиховом друштву је дивна. Једва чекам да их опет посетим.“

Ученици који су учествовали у раду „Слатке мале учионице“:

Милица Кљајић, Ана Меловић, Армела Курбеговић, Милић Тодосијевић, Никола Шијаковић, Сунчица Терзић, Маријана Миловановић, Теодора Селаковић, Тамара Вучковић, Марина Ковачевић, Милица Анђић, Емрах Кријешторац, Ђорђе Ранковић, Магија Марковић, Лука Тодоровић, Алмир Сујић, Ирена Маринковић.

Сви наведени ученици су из одељења IVС2 и IIIС1.

Ана и Тамара помажу Јеци и Каћу

Машија, Маријана, Лука, Ана, Милица, Теодора, Ђорђе, Ваца и Каћа

Сунчица, Армел, Теодора и Тамара са грутарима из ППСЦ

Милица, Армела, Милић и Никола уче са Вацом, Каћом и Гајом

САДРЖАЈ:

ПРИЧА СА НАСЛОВНЕ СТРАНЕ	2
Слатка мала учионица	2
ОВОМ ПЛАНЕТОМ ХОДАЈУ ДОБРИ ЉУДИ	4
Неда Шпановић, ђак генерације	4
Матуранти 2022/2023	5
„Крила анђелима за лет у свет“	6
Свратиште за децу - Шанса за бољу будућност	7
ШКОЛСКЕ АКТУЕЛНОСТИ	8
Шта је ДИСКРИМИНАЦИЈА?	8
Превенција је кључна	10
ОКО ШКОЛЕ	11
Занимљивости о саобраћају	11
Извештај са екскурзије трећих разреда школске 2023/2024.	12
„Омогућити развој каријере и пристојан посао за све младе који га траже“...	14
Колико је јак твој мост?	15
Удомили смо пса	15
„Петља“ награђена на републичком нивоу	19
О медијској писмености - научи да сумњаш, немој да те лажу!	17
Да ли смо медијски писмени	19
32. Републичко такмичење геодетских и грађевинских школа, Ужице 2023.	22
Стилска анализа одабраних лексема у језику средњошколаца из различитих дијалекатских средина (Београд – Ужице)	24
ВИДИМ РЕЧ И ЧУЈЕМ РЕЧ	32
Литерарни конкурс „Зоран Теодосић“	32
XXI Литерарни конкурс кола српских сестара Ужица поводом Материца	36
ИСТОРИЈСКЕ СТРАНЕ	38
Излет са поводом у Чачак и Краљево	38
ПУТОВАЊЕ КРОЗ ВРЕМЕ	42
Модни костим 1950. година - Деценија фаталних жена	42
Историја архитектуре	44
ЗАНИМЉИВОСТИ	45
Клима се клима	45
Хало!	45
ПЕТЉА ОКО СВЕТА	46
ДУБАИ - модеран град у пустињи 2024.	46
Међународни аеродром „Jewel Changi“ у Сингапуру	48
СУСРЕТИ И РАЗГОВОРИ	50
Професорка Весна Ристић - Љубав према послу и архитектури	50
МиУ архитекти за школу	52
Хаику сладолед	54
ПРИЧА СА ПОСЛЕДЊЕ СТРАНЕ	55
Дрво пријатеља	55

ПЕТЉА: Часопис Техничке школе „Радоје Љубичић“

ПРОФЕСОРИ САРАДНИЦИ: Снежана Недељковић, Марија Дамљановић Петровић, Жанка Станојевић, Јелена Пауновић, Славка Цвијовић, Анела Милетић, Антонина Златић, Милош Милутиновић, Маја Романдић, Александар Арсић, Слађана Николић, Зорица Васиљевић, Ана Ђуричић, Бранко Николић

УЧЕНИЦИ САРАДНИЦИ: Исидора Тешић IVГ1, Анђела Стикић IVГ1, Мина Лукић IIIГ1, Сунчица Терзић IIIС1, Јелена Стојадиновић IIIС2, Тара Лазић IГ1, Ана Дабић IГ1, Хелена Кустурић IГ1, Невена Секулић IГ1, Анђела Ристовић IГ1, Ивона Ерић IГ1, Наташа Костадиновић IГ1, Милица Ковачевић IГ1, Александра Караклајић IГ1, Лена Ивановић Г1, Ана Бошњакковић IГ1, Лена Додић IГ1, Каја Нинчић IГ1, Милица Гаговић IГ1

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ: (слева) Нађа Ивановић IГ1, Мина Лукић IIIГ1, Невена Секулић IГ1, Анастасија Јоксовић IIIГ1

ЛЕКТУРА — КОРЕКТУРА: Слађана Јањић, професор

ШЕФ МАРКЕТИНГА: Иван Стакић, директор

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Влатко Павловић, професор

ГЛАВНИ УРЕДНИК: Слађана Јањић, професор

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Техничка школа „Радоје Љубичић“ (за Петљу), Улица Николе Пашића 17, 31000 Ужице

ТЕЛЕФОН/ФАКС: 031/513 171

Email: tgsf@mts.rs

САЈТ: <http://www.tsradojeljubicicue.edu.rs/petlja.html>

Ш ТАМПА: Штампарија Никитовић - Ужице

Неда Шпановић, ђак генерације

Разговор водиле: Анђела Сџикић и Исидора Тешић, IV1

Неда Шпановић, овогодишњи ђак генерације, била је ученик IVГ1 одељења, смера Архитектонски техничар. Уписала је Грађевински факултет у Београду. Причали смо са њом о средњој школи, наставницима, о томе како се постаје ђак генерације, о факултету.

Како си се осећала када си сазнала да си изабрана за ђака генерације?

Када сам сазнала да сам проглашена за ђака генерације била сам јако срећна и почасљивована. Драго ми је што су професори приметили мој труд и рад.

На које постигнуће у средњој школи си била најпоноснија?

Што се тиче постигнућа у средњој школи, најпоноснија сам на то што сам уз помоћ своје околине успела да се променим. У основној школи сам била доста повучена и несигурна у себе. Током мојихohaђања средње школе сам сазревала и постала сам свеснија шта све могу да постигнем. Успела сам да смањим стресу и страх како бих постигла своје циљеве.

Како си организовала време да би постигла тај успех?

Своје време сам организовала иако што бих најпре направила план учења у складу са обавезама унутар и ван школе. Да бих што боље научила градиво које ми је било потребно, понекад бих се одрекла некој изласка и слободне времена.

Какав си однос имала са професорима и ученицима?

Са професорима и ученицима сам имала јако леп и колеџијалан однос. Захвална сам им за све што сам научила од њих и што су ми увек излазили у сусрет када ми била потребна помоћ у вези са градивом. Ућознала сам доста људи за које мислим да ће ми бити пријатељи целој живоји и јако ми је драго збој тога.

Да ли си имала неуспехе и како си се носила са њима?

Као што то у живоји обично бива, имала сам неколико неуспеха. Са њима сам се носила иако што сам била свесна тога да не може увек све ићи по плану и онако како сам замислила. Када ми нешто не би ишло од руке на прву, више бих се потрудила како бих исправила грешке и успела.

Како си успела одржати равнотежу између школских обавеза и личних интересовања и хобија?

Успела сам да одржим равнотежу иако што бих најпре направила план обавеза везаних за школу и дешавања. Увек сам знала када морам да се више фокусирам на учење, а када могу да посветим време

хобијима и виђењу са пријатељима. На пример, неколико дана пред контролне задатке бих своје време више искористила за учење, док бих рецимо за време расуста више времена проводила најољу са пријатељима и породицом.

Да ли ти је била велика промена када си отишла на факултет?

Разлика у односу на срењу школу је заиста велика. Требало ми је времена да се навикнем на ново окружење, нов рад, на нове људе око себе као и на обавезе које сада имам које се односе на образовање. Све ми је било ново и другачије. На почетку ми је било мало тешко. Како време пролази, све ми је лакше, и боље се налазим.

Да ли ти је драго што ти је професорка Весна Ристић била разредна, да ли је имала утицаја у побољшању твог рада и успеха?

Веома ми је драго што ми је професорка Весна Ристић била разредна. Иако су ми и други професори јако драги, не бих могла да замислим никој другој на месту разредној сарешине. Професорки Весни сам захвална на сваком савешу и лепој речи коју ми је ућушила. Смањрам да је имала великој утицаја на мене. Њени савешти, похвале, али и критике су биле од значаја за побољшање у мом раду, као и за мој успех и нису ми значили само за школу него за живоји. Она за мене никад неће имати звање „бивша“ јер ће на неки начин увек бити део мој живоји. Захвална сам јој за све што је учинила за мене и на свему што ме је научила. За разредну Весну ће увек бити места у мом срцу.

Матуранти 2022/2023.

„КРИЛА АНЂЕЛИМА ЗА ЛЕТ У СВЕТ“

Пише: Тања Селаковић, председница удружења МНРО „Анђели“ Ужице

Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним особама „Анђели“ из Ужица је нестраначко, непрофитно, хуманитарно удружење са циљем да личним ангажовањем активно утиче на положај и квалитет живота корисника нашег Удружења и свих њихових породица, стручних лица и шире друштвене заједнице, као и институција подршке.

У Удружењу свакодневно пружамо психо-социјалну подршку, радноокупациону, васпитно-образовну, правну, материјалну, а пре свега пријатељску помоћ и подршку свима који нам се обрате. Кроз низ програма подршке бавимо се социјалном интеграцијом, организованом помоћи, заштитом ментално недовољно развијених особа и подршком, освешћивањем шире друштвене заједнице о њиховом постојању, правима и потребама.

Удружење за помоћ МНРО „Анђели“ укључује ментално недовољно развијене особе различитих категорија и узраста у све едукативне и

креативне програме, као и конверзационе радионице, мотивише њихове родитеље и старатеље да у њима учествују и раде са својом децом, и подстиче локалну заједницу да обрати пажњу на њихова права и потребе.

У разним активностима и програмима подстичемо кориснике у стицању основних животних вештина, кроз учење и оспособљавање, свакодневно животно функционисање и сналажење у реалним животним ситуацијама. Пружа им се велика подршка у освешћивању, оснаживању и остваривању свих њихових права, подстичу се да кроз низ кретивних и едукативних активности и радионица развијају своје очуване потенцијале, и развија се свесност о свим њиховим стањима, осећањима и потребама.

ИНКЛУЗИВНА ПОДРШКА УДРУЖЕЊУ МНРО „АНЂЕЛИ“ УЖИЦЕ КАО САРАДЊА СРЕДЊЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ „РАДОЈЕ ЉУБИЧИЋ“ УЖИЦЕ и нашег Удружења МНРО „Анђели“ оставрује се континуирано кроз разне и садржајне заједничке инклузивне активности. Циљ активности је учествовање свих узрасних група, како ученика школе, тако и волонтера, наставника практичне наставе, кроз посебно залагање Слађане Николић и Зорице Васиљевић и одељења ИТ1, ИСЦ, ИИЦЦ, у развијању радне способности, осећаја припадности да се у инклузивној групи ради и ствара, осећаја толеранције и разумевања у ангажовању кроз многе мануелне сардџаје. А највише толерантна средина, разумевање, узajамно залагање, пуно рада, љубави, смеха и дружења, посвећености, тамо где предрасуде не постоје.

Учимо заједно и сналазимо се у свакодневним животним вештинама, у свакодневним ситуацијама, у одржавању личне хигијене и хигијене простора и боравка, распремању и украшавању просторија Удружења, самосталним посетама библиотеци, галерији, Градском културном центру. Веома је значајна практична настава кроз радионичарски рад: користити иглу и конач за ушивање дугмади и поправљање поруба, вез на платну, плетење... Учимо се практичном и безбедном коришћењу средстава за рад, мобилног телефона, рачунара, миксера, апарата за бакин колач, правимо палчинке,

сендвиче, воћне ужине, као и креативне развојне активности намењене свим узрасним групама корисника, користећи разне материјале, предмете и боје. Истражујемо, налазимо и стварамо ново, другачије, необично, а све према способностима, интересовањима, потребама и осећањима

корисника. И најважније чему су нас научили је да нисмо сами, да имамо помоћ, подршку, разумевање и љубав.

Захвални на подршци и сарадњи: Удружење МНРО „Анђели“ Ужице

Свратиште за децу - Шанса за бољу будућност

Пише: Анђелина Злајић, професор

„Ниједан чин добротe, без обзира колико мален, није узалудан“ – Езоп

Да ли сте знали за Свратиште за децу која живе и раде на улици?

Да ли смо се некада запитали одакле долазе та деца? И када јесмо, заокупљени нашим животима, питање и мисао о њима дођу и прођу...

Деца из Свратишта долазе из екстремног сиромаштва, такође, испод линије апсолутног сиромаштва, без основних услова за живот: струје, воде, канализације. Из те немаштине она развијају своје стратегије преживљавања у смислу прошења, сакупљања секундарних сировина, певања по градском превозу, прања шофершајбни... Различитог су узраста: од пет до петнаест година и највише их има у Београду и Новом Саду. Тамо постоје Свратишта (два су у Београду).

Свратиште за децу је лиценцирана услуга препозната Законом о социјалној заштити.

Свратишта пружају овој деци шансу за бољу будућност.

И сада када су наступили хладни, зимски дани, број деце која бораве у Свратишту је далеко већи, некада премашује и број сто. У Свратишту добијају топли оброк, окупају се и добијају чисту, топлу одећу. О њима се брине и са њима ради стручни тим који чине социјални радници, васпитачи, специјални педагози и медицинске сестре.

Њихова заједничка мисија је да обезбеде подршку и заштиту деце поштујући њихов најбољи интерес.

На сајту Центра за интеграцију младих <https://cim.org.rs/programi/> сазнајемо шта је њима увек потребно:

- *обућа – сезонска за децу од пет до петнаест година*
- *одећа – иакође сезонска, зими су најпошребније шовиле јакне за децу од пет до петнаест година*
- *доњи веш*
- *чарапе*
- *средства за личну хигијену – сајуни, шампони, пастиле и четкице за зубе, вишенаменске креме, дезодоранси, шампони против ваши*
- *средства за хигијену и одржавање простора – домешос, асейсол, алкохол, папирна талантирија, кесе за смеће*
- *школски прибор и школски ранчеви*
- *уџбеници за предшколско и основну школу*
- *слашкиши и слане трицкалице*
- *играчке – све осим њишаних јер нисмо у могућности да их адекватно одржавамо*

Ученички парламент наше школе је подржао прикупљање помоћи за децу Свратишта, а најактивнији су били ученици заједно са одељенским старешинама из одељења: ПТ1, ПЗ, ПП1, ПП2, ПС1, ПС2, ППГ1, ППФ1, ППТ1 и ППГ1. Нашој акцији прикључила се у нашем граду позната производња чарапа „Тајна“. Хвала!

„Чини оно чиме ћеш постати достојан да будеш сретан.“ – Имануел Кант

Шта је ДИСКРИМИНАЦИЈА?

Пише: Маја Романџић, професор

Можеш да научиш ЈЕДНОСТАВНО

- да је дискриминација када је једна особа стављена у лошији положај у односу на друге особе, а разлог те неједнакости је неко његово или њено лично својство.

Можеш да научиш и МАЛО КОМПЛИКОВАНИЈЕ

- да је дискриминација када се према једнакима поступа неједнако, али и када се једнако поступа према неједнакима.

До дискриминације долази када се према некој особи (или групи) поступа лошије него што се поступа према другој особи (или групи), са којом се налази у истој или сличној ситуацији, и то због њеног личног својства.

До дискриминације може да дође и када се према особи (или групи) поступа онако како се поступа и према другима, иако се они, због неког њиховог личног својства, налазе у различитој позицији у односу на друге.

НА ПРИМЕР:

Приликом запошљавања послодавац захтева да сви кандидати за инжењера телекомуникација буду тестирани како би се утврдила њихова физичка снага и издржљивост, иако за успешно обављање овог посла физичка снага није од значаја. Уколико је тест прилагођен само онима који су у пуној физичкој кондицији, сви потенцијални кандидати немају једнаке шансе и неки од њих на овај начин могу бити дискриминисани, попут старијих лица или особа са инвалидитетом.

Ово је случај када се према неједнакима поступа једнако.

А можда желиш да научиш ВРЛО КОМПЛИКОВАНО

- ево шта пише у Закону о забрани дискриминације: „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означава свако

неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима.

Дискриминација се може извршити тако што се некој особи због његовог/њеног личног својства ускраћује неко право које је другима доступно.

Дискриминација на основу инвалидитета

На улазу у зграду библиотеке налази се неколико степеника, а лифт и рампа за особе са инвалидитетом не постоје. Због тога особе које користе колица не могу да уђу у библиотеку, не могу да изнајме књиге и користе друге програме који се у библиотеци реализују.

Или се неко право ограничава, а другима се признаје у јуном обиму.

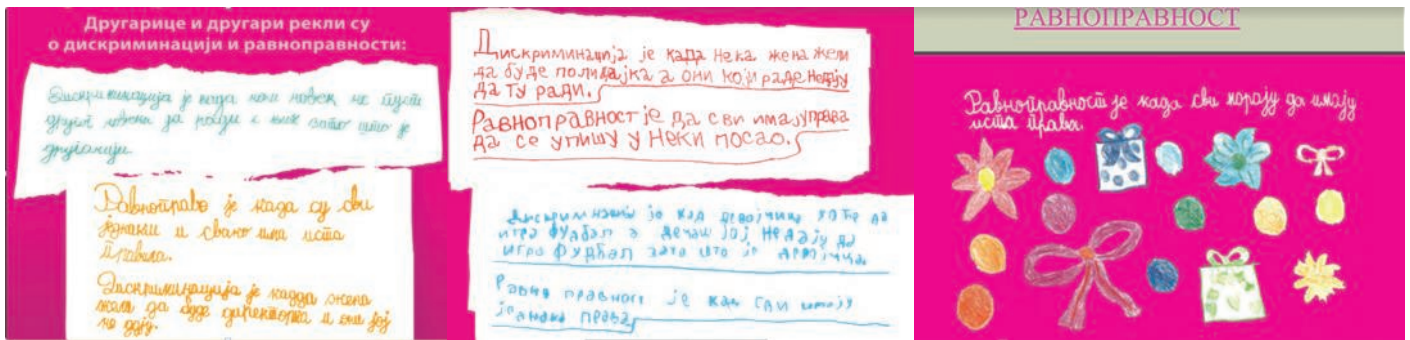
Дискриминација на основу здравственог стања

У једну школу је уписано дете које је имало ХИВ вирус, а директор школе је одлучио да га одвоји у посебну учионицу, да не би долазило у контакт са другом децом, или се ставља у гори положај тако што се другима даје првенство, то јест, нека привилегија.

Дискриминација на основу брачног и породичног статуса

Видео-клуб у твојој улици нуди чланске карте по повлашћеној цени брачним паровима. Твоји мама и тата нису венчани и зато ваша породица нема право на попуст, па морате да плаћате изнајмљивање филмова скупље.

Да би неједнако поступање било дискриминација, потребно је да се оно заснива на неком личном својству, а то значи да се према некоме неједнако поступа само зато што је одређене националности, вероисповести, пола, што има инвалидитет и слично.

То даље значи да ако према једној особи поступамо неједнако и правимо разлику између њега/ње и неког другог, а то поступање (прављење разлике) није засновано на личном својству, онда није у питању дискриминација. Најлакше је да запамтиш да кад нема личног својства онда нема ни дискриминације.

Често такво понашање није прихватљиво, али за то није надлежан Повереник за заштиту равноправности јер то није дискриминација.

Дискриминација на основу националне припадности и боје коже

Три младића кинеске националности покушала су да уђу у дискотеку, али им обезбеђење то није дозволило, тврдећи да је неопходна резервација коју они нису имали. Међутим, они су приметили да обезбеђење пушта друге госте без резервације, а нису дозволили улазак још једној групи, која исто није имала резервацију и у којој је било неколико Кинеза.

Дискриминација на основу националне припадности

Две школске другарице од којих је једна Ромкиња, отишле су у фризерски салон да се пријаве за редовну праксу. Власница фризерског салона је одбила да прими Ромкињу и рекла да муштерије неће волети да им Ромкиња ради око косе.

Дискриминација на основу старосног доба

Послодавац каже запосленом да га неће послати на обуку за рад на новој машини јер је исувише стар да научи нове вештине.

Дискриминација на основу верског убеђења

Деца у школи исмевају дечака који на школској прослави није хтео да једе храну коју његова вероисповест не дозвољава да се једе у тим данима, а коју су јела сва остала деца.

Сви људи су једнаки и имају иста права. Међутим, неки људи или групе људи, због различитих разлога који дуго постоје и трају, налазе се у неједнаком положају у односу на остале. Положај ових особа у друштву је лош и неравноправан у погледу могућности да се запосле, школују, напредују до утицајних положаја и друго. Да би се та дугогодишња грешка исправила, потребно је предузети посебне мере којима се отклањају последице раније дискриминације.

Да би се обезбедило да особе или групе људи које су у лошијем положају буду потпуно равноправне, уводе се посебне мере које се још зову и афирмативне мере. Афирмативним мерама треба да се укину неједнакости (на пример, према женама, Ромима, особама са инвалидитетом) и да се постигне стварна равноправност међу људима. То значи да се путем посебних мера (афирмативних мера) тим људима и групама људи даје извесна предност како би дошли на исту „стартну позицију“, коју имају остали грађани.

Важно је да знаш:

Ко може да буде дискриминаџор?

- Дискриминаџор може да буде свако.
- Дискриминаџор може да буде једна особа (било која)!
- Дискриминаџор може да буде и група људи (било која)!
- Дискриминаџор може да буде и јавно лице (било које - школа, болница, банка, општина, предузеће...)

Ко може да буде дискриминисан?

- Дискриминисан може да буде свако.
- Дискриминисана може да буде једна особа (било која)!
- Дискриминисана може да буде и група људи (било која)!
- Дискриминисано може да буде и јавно лице (било које - школа, болница, банка, општина, предузеће...).

Превенција је кључна

Пише: Милош Милушиновић, професор

Према истраживањима, у промени понашања учесника у саобраћају лежи највећи потенцијал утицаја на безбедност саобраћаја.

Одговарајуће саобраћајно образовање и васпитање деце, али и одраслих, један је од основних предуслова за стицање квалитетних знања и учвршћивање позитивних ставова у саобраћају, што је пут ка безбедном понашању у саобраћају.

У жељи да дамо свој допринос остваривању националног циља – Визија нула – без погинуле и тешко повређене деце у саобраћају, секција је посебну пажњу обратила на саобраћајно образовање и васпитање деце.

Статистички подаци кажу да сваког месеца у Србији у просеку погине једно дете а више од сто десеторо буде повређено. Да би се ова поражавајућа статистика променила на боље потребно је много радити.

Саобраћајно образовање и васпитање започиње у породици када деца прва знања о саобраћају стичу од својих родитеља, наставља се у предшколским установама, основним и средњим школама, ауто-школама и траје током читавог живота возача, као и свих других учесника у саобраћају.

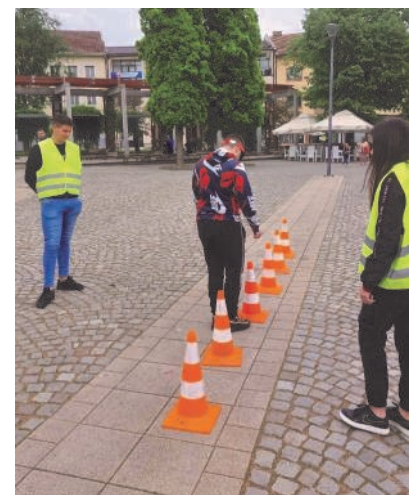
Период предшколског узраста је посебно карактеристичан јер је то углавном период када се креће са првим осамостаљивањем деце у саобраћају и то је доба када треба кренути са озбиљнијом едукацијом на ову тему.

У складу са тим, Секција за безбедност саобраћаја је и ове године учествовала у организацији пројекта Агенције за безбедност саобраћаја под називом „Пажљивкова смотра“. Након успешно спроведеног школског такмичења у Ужицу, у сарадњи са Саветом за безбедност саобраћаја Града Ужица и Саветом за безбедност саобраћаја Општине Чајетина организовали смо општинска такмичења за ужичке и чајетинске ђаке, као и регионално такмичење на Златибору. Такође, присуствовали смо републичком такмичењу у Крагујевцу, на коме су наш град достојно представљали предшколци из Основне школе „Нада Матић“. Овај пројекат је таквог типа да се победницима смаграју сва деца предшколског узраста, првог и другог разреда, која су показала да већ имају одлична знања и која су усвојила нова знања о безбедном понашању у саобраћају.

Заједно са нашим другарима из Удружења „Родитељ“ спроводили смо едукације за најмлађе на саобраћајном полигону у Ужицу и у Карану, где су деца у контролисаним условима могла да науче правила понашања у саобраћају.

Поред овога, секција је радила и друге активности усмерене према нашим малим суграђанима како би они формирали исправне ставове у саобраћају и понашали се безбедно, без обзира да ли у саобраћају учествовали као пешаци, путници у возилу или бициклисти.

У Дому културе у Чајетини учествовали смо у додели бесплатних ауто-седишта за децу, коју је организовао локални савет за безбедност

саобраћаја. Том приликом одржана је и обука за родитеље о правилној употреби ауто-седишта.

Чланови секције су одржали више предавања у основним школама о деци као бициклистима у саобраћају. Затим, заједно са другарима из Основне школе „Душан Јерковић“ цртали смо полигон спретности на коме ће ученици основне школе да прелазе различите препреке показујући своју вештину управљања бициклом.

Све користи од овога што радимо не би требало да се виде само сада, већ се надамо да ће да дају резултате и дугорочно гледано, кад данашњи малишани постану одрасли људи са још комплекснијом улогом у саобраћају.

Такође, наставили смо и са активностима усмереним према осталим циљним групама. Наставили смо акцију „Ако возим не пијем, а кад пијем бирам безбедно“. У разговору са члановима секције и путем флајера, као и помоћу „лијаних наочара“, грађани Пожеге, Ариља и Ужица имали су прилику да увиде због чега не би требало да возе под дејством алкохола, нити да седају у ауто којим управља возач под дејством алкохола, без обзира колико им та особа била блиска.

Обилазили смо и поједине средње школе у

нашем граду где смо заинтересованим ученицима и наставницима демонстрирали вежбе са наочарима које симулирају утицај алкохола и наркотика на људски организам а самим тим и на учеснике у саобраћају.

Акције планирамо да наставимо и даље, садржајно их обогаћујући. Веома нам је важно да и даље наставимо одличну сарадњу са осталим носиоцима активности безбедности саобраћаја у нашем граду и у Златиборском округу. Заједничким деловањем лакше ћемо доћи до циља којем сви тежимо, а то је боља безбедност саобраћаја у нашем крају и држави.

Занимљивости о саобраћају

Пише: Јелена СЂојаговић, ППС2

Према наводима сајта Светске здравствене организације (СЗО), око 1,3 милиона људи широм света умре на путевима, а 20 до 50 милиона доживи повреду. Незгоде у друмском саобраћају су главни узрок смрти међу свим старосним групама и водећи узрок смрти деце и младих у узрасту од 5 до 29 година.

Ризик од смрти у саобраћајној несрећи већи је три пута у земљама са ниским приходима, него у земљама са високим приходима.

Ове чињенице представљају податке из глобалних здравствених процена СЗО и извештаја о стању на путевима, и ваља их се периодично подсећати. Милиони живота се могу спасити, а повреде спречити добро спроведеним законима о безбедности на путевима, и то у делу о брзини, алкохолу и вожњи, као и употреби сигурносних појасева, безбедносних система за децу и кацига за мотоциклисте. Дизајн пута, побољшани стандарди возила и боља помоћ у хитним случајевима такође спашавају многе животе.

Зашто је вожња супротним смерном другачија у односу на нас?

Многе државе широм света и даље возе на левој страни пута, а то је традиција која је настала

вековима уназад, давно пре постојања првог аутомобила. Ипак, крајем XVIII века ситуација се мења под утицајем САД-а.

Вожња левом страном је традиција која је настала још у колонијалној Британији. Када би витезови јахали на коњима, десном руком витлали би мачем. Због тога су јахали са леве стране како би могли боље да нападну своје непријатеље. Будући да су Британци усвојили јахање/вожњу левом страном, земље као што су Аустралија, Нови Зеланд, Индија и друге нације које су Британци колонизовали, углавном возе левом страном. Појава првих аутомобила и њихове технологије утицала је и на управљање саобраћајем. У почетку су аутомобили возили и десном страном, јер је ручна кочница деловала директно на точкове и била је, као код коњских запрега, са спољне стране каросерије. Управљач је био постављен са десне стране. Са еволуцијом каросерија и побољшањем кочионог механизма, полуга ручне кочнице је постављена између два предња седишта. Тада је, из истог разлога, положај возача премештен на леву страну како би ручну кочницу повлачили десном руком.

ИЗВЕШТАЈ СА ЕКСКУРЗИЈЕ ТРЕЋИХ РАЗРЕДА ШКОЛСКЕ 2023/2024.

Пише: Иван Сџакић, директор

Релација:
Ужице – Вишеград – Билеће – Требиње

Време извођења:
05.11 – 07.11.2023. године

Извођач:
Агенција FANTAST TRAVEL SERVICE DOO Novi Sad

На екскурзију је ишло 88 ученика трећих разреда по одељењима IIIС1, IIIС2, IIIС4, IIIГ1, IIIФ1 и IIIТ1, одељењске старешине: Гордана Милићевић, Радмила Петронијевић, Влатко Павловић, Ирена Госпавић, Анела Милетић и Антонина Златић и директор школе Иван Стакић. Са ученицима су кренули и лекар и туристички водичи.

Први дан

На екскурзију се кренуло у 6:35 са паркинга испред градског стадиона и прво заустављање смо имали у манастиру Добрун. После обиласка манастира, кренули смо ка Вишеграду где смо

имали следеће задржавање и обиласке моста Мехмед-паше Соколовића и Андрићграда. Након обиласка Вишеграда, наставили смо пут ка Требињу. Због лошег времена правили смо кратке паузе а у Требиње смо стигли у поподневним сатима, где смо се сместили у хотел и имали слободно време до вечере. Увече су ученици имали излазак у дискотеку од 21 до 00 часова.

Други дан

После доручка око 9 часова кренули смо у обилазак манастира Тврдош, Херцеговачке Грачанице, одакле смо посматрали дивну панораму Требиња, након тога разгледање града, алеје платана, стари град – Кастел са Осман-пашиним џамијом, „Анђелкина капија“, Дучићев парк и посета Музеју Херцеговине. По завршетку обиласка свих знаменитости, ученици су добили слободно време до вечере а увече су имали излазак у дискотеку од 21 до 00 часова.

Трећи дан

После доручка и напуштања хотела, кренули смо за Ужице у 8:30 часова. Прво заустављање смо имали у Билећи и посету Саборној цркви. Након

краћег задржавања наставили смо пут до Тјентишта где смо обишли спомен-комплекс. Путовање смо наставили за Фочу где смо обишли излетиште „Бриони“. По повратку смо направили једну паузу у Вишеграду и у Ужице смо стигли око 20 часова.

Екскурзија је имала наследно и успешно искуство за све учеснике. Ученици су стекли драгоцену знања о историји, култури и животу у овом региону. Организација екскурзије била је на високом нивоу, а наставници и организатори су допринели позитивној и ангажованој атмосфери. Желим да изразим своју захвалност свим наставницима, организаторима и водичима који су допринели успеху ове екскурзије. Такође, хвала ученицима на њиховом ангажману и позитивном духу током путовања.

ZNANJEM DO POSLA
EDUCATION TO EMPLOYMENT

„Омогућити развој каријере и пристојан посао за све младе који га траже“ ...

...је наслов који ћете прво прочитати на сајту www.znanjemdoposla.rs. Е2Е – Знањем до посла је осмогодишњи партнерски пројекат две владе – Швајцарске и Републике Србије осмишљен да створи предуслове за брже запошљавање младих у Србији. Програм промовише швајцарску експертизу за управљањем тржиштем рада прилагођену српском контексту. Тим за каријерно вођење и саветовање наше школе у овој школској 2023/2024. години започео је сарадњу са организацијом „Forca“ из Пожеге која је од 2023. постала званичан партнер на реализацији програма „Знањем до посла“ за део западне Србије.

Скуп разноврсних услуга каријерног вођења и саветовања спроводи се кроз различите модалитете рада и уз примену великог броја алата за индивидуални и групни рад: 1. Реални сусрети, 2. Каријерни квиз, 3. Basic Check – тест способности, 4. Matching tool – алат за упоређивање, 5. Картице компетенција, картице осећања, 6. Алати за дефинисање личних вредности, компетенција и жеља итд.

Тест способности и склоности назван Basic Check је тест који помаже младима у каријерном планирању и процени компетенција. У оквиру пројекта „Знањем до посла“ развијен је у сарадњи са партнерима из Швајцарске - Процени компетенција, а који је пројекат „Знањем до посла“ развио у сарадњи са партнерима из Швајцарске – Gateway Solutions <https://www.gatewayone.rs>. Ова врста мерног инструмента представља један вид објективне и неутралне процене који упућује на лични профил способности младих.

Примену овог алата започели смо у првом полугодишту са одељењима трећих и четвртних разреда и са нестрпљењем очекујемо потпуну реализацију почетком другог полугодишта.

Резултати Basic Check – могу бити веома занимљиви. Они су лични и нико не може да их види осим ако ми не желимо да их поделимо са неким. Желећи да видим како изгледа Basic Check са позиције наставника са дугогодишњим радним искуством и пре свега каријерног практичара, приступила сам тестирању својих склоности, интересовања и способности. Резултате које сам добила делим са вама драги читаоци.

Могу да закључим да сам се ипак пронашла у областима које волим:

challenge yourself

Basic Check / бејзик чек /

Вама, драги ученици, препоручујем Basic Check који вам може помоћи да откријете нову страну своје личности и потенцијале за које можда нисте свесни и сигурни да их поседујете. Ништа не можете изгубити, потребно је само мало времена, концентрације и воље!

WayFi® izbor zanimanja analiza

Lična analiza za:

Antonina Zlatic

Realizacija: 06.12.2023

Interesovanja za određene oblasti rada 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 %

Kultura	89
Lepota i sport	86
Образовање и социјална питања	85
Dizajn i umetnost	78
Ekonomija i administracija	73
Zdravlje	68
Prodaja	67
Ugostiteljstvo	52
Informatika	52
Tekstil	51
Štampa	51
Drvo i enterijer	45
Saobraćaj i logistika	39
Građevina	37
Priroda	34
Planiranje i konstrukcija	31
Tehnika u zgradarstvu/visokogradnji	30
Elektrotehnika	25
Metal i mašine	23
Hemija i fizika	23
Ishrana	20
Vozila	15

Колико је јак твој мост?

Пише: Анђела Сџикић, IVГ1

У петак, 3. 3. 2023. године, почело је такмичење на Факултету за машинство и грађевину у Краљеву, у трајању од три дана. У питању је било такмичење на тему „Колико је јак твој мост?“. Наша школа се представила са две екипе, по три ученице. Такмичење је трајало укупно петнаест сати. Било је много екипа из свих делова Србије. Сви су своје мостове правили од само два материјала, шпaгeтa и врућег лепка. Морали су да задовоље неколико услова, дужину од 80 цм, ширину од 20 цм, висину од 40 цм и тежину од 1200 грама. Било је јако изазовно и тешко, али и веома занимљиво. Ситнице су доводиле до разних проблема са којим су се наше ученице вешто избориле. Кроз сва три дана владала је лепа и узбудљива атмосфера. Тимови су били расположени за рад и међусобну сарадњу. Последњег дана такмичења била је организована посета манастиру Жича, која нам је омогућила да сазнамо много лепих, корисних и занимљивих информација. По поповратку, у великом амфитеатру Факултета за машинство и грађевину одржано је тестирање мостова. Наша школа је са млађом екипом заузела четврто место са изврсним резултатима издржљивости од 121 кг. Очекујемо учешће и следеће године са још бољим резултатима.

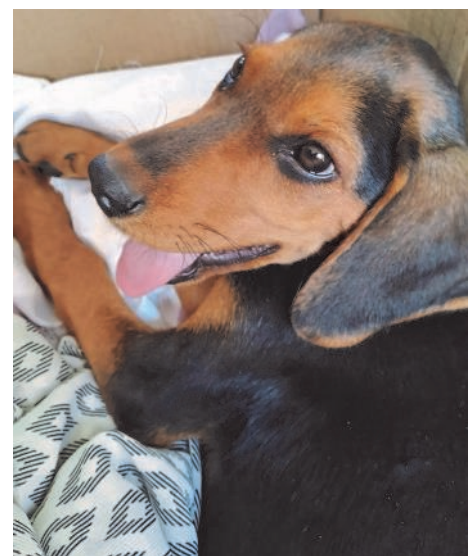
Удомили смо пса

Пише: Мина Лукић, IIIГ1

Обичан наставни дан. Имали смо конструкцију и моделовање одеће. Радиле смо конструкцију у размери 1:6, те смо заједно седели и спојили клупе. Зачули смо жалостан плач животиње и устали смо да погледамо кроз прозор. То је био пас коме је ауто у том тренутку прегазио шапе. Две другарице изашле су да виде

како је. Са још два дечака покушале су да му помогну да устане, али није могао. Узели су га и упутили се код ветеринара. Кренула сам са једном другарицом да им помогнем јер је неко требало да држи пса док прима вакцину. Ветеринар нам је дао витамине које је пас морао да узима пет дана. И како је он био лугалица, нисмо знали како да му пружимо одговарајућу негу док се не опорави. Једна ученица рекла је да ће га повести својој кући да брине о њему. Тако је и било, одвела га је кући, сместила, утопила и нахранила. Дала му је име Шапица. Шапица је био јако срећан када је стао на ноге јер је

поново могао да трчи и игра се. Појео је све потребне витамине и добио је одговарајућу бригу и дом. Шапица је сада јак, срећан и здрав пас.

„ПЕТЉА“ НАГРАЂЕНА НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ

Пише: Слађана Јањић, професор

Са посебним задовољством и радошћу доносимо вест да је квалитет нашег часописа још једном препознат на републичком нивоу. Часопис „Петља“ освојио је ТРЕЋУ НАГРАДУ на КОНКУРСУ ДРУШТВА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СРБИЈЕ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ И ЗАДУЖБИНЕ МИЛОША ЦРЊАНСКОГ ЗА НАЈБОЉЕ ОСНОВНОШКОЛСКЕ И СРЕДЊОШКОЛСКЕ ЛИСТОВЕ И ЧАСОПИСЕ у школској 2021/2022. години.

Образложење комисије: Републичка комисија за преглед, вредновање и рангирање школских листова и часописа основних и средњих школа запажа да су странице школских гласила испуњене ведрином и верном сликом своје школе. Са задовољством се читају ученички прилози који нису

укалупљени у размишљања поводом неких утврђених светских дана и прослава. Њихову пажњу и знатижељу покренули су догађаји у школи, у свакодневици рада и збивања. То је истовремено и најјачи квалитет ових листова и часописа. Посебно радује чињеница да су потпуно нестали садржаји пренети са интернета, кратки, снажно илустровани, али без икакве осмишљене везе са суседним текстовима. Та су школска гласила имала савршену и најсавременију технику штампања. У овој групи је само један часопис садржао мали блок таквих прилога, са кратким неповезаним информацијама. Приспели школски листови и часописи врло често обележавају неки важан догађај у свом окружењу. Основношколски и средњошколски листови и часописи садрже текстове из наше богате историјске прошлости. Чланови Републичке комисије, са посебним пријатним осећањем, записивали су високе оцене поред имена великог броја листова и часописа. Врло често се нашао запис: ПРАВИ УЧЕНИЧКИ – ОДЛИЧАН (5).

Републичка комисија у саставу - проф. др Вељко Брборић, потпредседник Друштва, председник Комисије, Босиљка Милић, секретар Друштва, секретар Комисије, доц. др Милан Алексић, члан Управе Друштва, члан Комисије, мр Злата Златановић, члан Управе Друштва, члан Комисије, проф. др Весна Ломпар, председник Друштва, члан Комисије, одлуку о најбољим листовима и часописима штампаним током школске 2021/2022. донела је једногласно.

„Петља“ и награда подсећају да ниједног успеха нема без рада, посвећености и љубави према послу који се ради.

О МЕДИЈСКОЈ ПИСМЕНОСТИ - НАУЧИ ДА СУМЊАШ, НЕМОЈ ДА ТЕ ЛАЖУ!

Пише: *Слађана Јањић, професор*

Слађана Јањић, професор српског језика и књижевности, уредник Пешиће и руководица Новинарске секције

Медији креирају стварност и свакодневицу, чини се данас више него икада. Наши ученици су у околностима у којима стално постоји потреба да правилно разумеју и критички процене обиље информација које долазе из медија. Правилно вредновање и тумачење валидности, истинитости, тачности информација које долазе из различитих средстава информисања у њиховој будућности биће посебно важно. Сматрам да је пружање могућности нашим ученицима да се баве новинарством још у школи драгоцено, јер се кроз тај рад уче да правилно вреднују стварност, да критички промишљају, да буду аналитични, да схвате шта је спин, шта лажна информација, да се оспособе да селекују, препознају актуелне теме, правилно одаберу питања, науче да постављају питања, да направе добар избор наслова и фотографија...

Позната је чињеница да су развијена друштва, према међународним препорукама, увела медијско образовање у школе, препознајући значај ове теме, као и да је питање медијске писмености покренуо УНЕСКО давно, још седамдесетих година прошлог века. Декларација о медијском образовању, која је донета 1982, у почетку је имала за идеју заштиту деце од негативних садржаја на интернету. Дакле, заштита деце од негативних садржаја на интернету није новина и није тековина времена у коме ми

живимо. Појам медијске писмености, који је дефинисан на Конференцији о медијској писмености 1992. године као способност приступа, анализе, вредновања да се произведе и пошаље порука, усмерава и наш рад у оквиру ког смо изабрали да веома пажљиво бирамо теме о којима ћемо писати и поруке које ћемо слати. У нашој држави је наставним планом и програмом за часове српског језика и грађанског васпитања предвиђено да се ученици упознају са медијским жанровима. Медијска писменост се у образовном плану појављује у тек неколико наставних јединица. Тај број би требало да буде већи и по сазнањима о образовној стратегији наше земље препозната је неопходност бављења овом темом, и њоме као друштво морамо почети да се бавимо. Иста медијска порука може да се тумачи на различите начине, а ту разлику условљавају разлике у узрасту, образовању, васпитању. Ако разумемо медијски језик, његову граматику, синтаксу и метафоре, онда смо мање подложни манипулацији. Ипак медијска писменост није изоловано знање, већ повезује сазнања и из социологије, историје, психологије... На великом броју часова српског језика и књижевности у средњој школи заступљене су теме из књижевности, а на тим часовима се највише ради на развијању разумевања прочитаног, развијању

критичке свести, изношењу ставова и аналитичком вредновању. То вештне су важне и повезане са медијском писменашћу која је скуп гледишта која нам помажу да протумачимо значење порука које примамо путем медија.

Живимо у време када у дневној штампи, телевизији, друштвеним мрежама све врви од неукуса, претеривања, сензационализма, језичких огрешења. Трка за лошим вестима довела је до тога да се чак и временска прогноза представља сензационалистички. Тога у школском новинарству нема. Као професор српског језика и књижевности у овај посао сам ушла сам са идејом и жељом да будем део система који ће бити окренут ка испољавању афинитета сваког појединца и развијању младе особе која чита, размишља, вредније, истражује. Ученик не би требало да се прилагођава систему, већ образовни систем треба да буде окренут индивидуалним склоностима детета, појединца.

Може да се примети да код веће групе ученика постоји једна врста индолентности и затварања у зидове својих тврђава, неке врсте отпора. Сматрају да је све што прочитају лаж, немају вољу да упоређују, проверавају, а од стварности не треба бежати, као ни од информација, већ их треба вредновати. Медије не треба игнорисати и унапред одбацивати, јер то на крају није ни могуће, већ их треба критички разумети. Делује као да су схватили да појединац не може много да утиче на начин на који ће масовни медији стварати и интерпретирати поруке, односно да појединац нема велики утицај на то што се нуди у јавности. Оно што је битно је да је ипак потребно пратити јер на тај начин се стиче контрола над начином програмирања свести, дакле на тај начин човек себи може да омогући да пребази контролу са медија на себе. Кроз једну анкету, коју сам раније спровела међу својим ученицима, најчешће су одговарали да млади не воде довољно рачуна о медијској писмености, да друштвене мреже имају велики утицај на њих и да постају зависни од њих, да их углавном користе како би прекинули време и забавили се, да не размишљају претерано о информацијама са друштвених мрежа, али ако им нека „западне за око“ провере је, иако се то дешава ретко, да друштвене мреже имају лош утицај јер деле превише лажних и „нереалних“ информација, да им не верују, али и не проверавају

тачношћу информација. То кратко истраживање потврдило је оно што је и познато, да средњошколци користе интернет и друштвене мреже више у односу на друге медије. Ученици сматрају да су имуни на медијски утицај, али то је упитно колико је заиста тако. Сва наша сазнања су на неки начин посредована утицајима. И колико год ми мислили да не утичу на наш живот и поступке, одлуке, није тако.

Сви смо константно изложени огромном броју информација посредством медија и различитих канала комуникације. Тешко да можемо замислити и један дан да прође, а да не погледамо свој мобилни телефон, не прочитамо вест на неком порталу, не чујемо на телевизији. Волела бих да утицај медија користе на начин да им помогне да схвате да треба самосвесно и одговорно да учествују у друштву чији су важни чиниоци.

Ниједног тренутка не треба заборавити коју одговорност медији са собом носе и коју улогу имају у животу једног друштва. Зато не треба препуштати појединцима да се самостално брину и несистематски сналазе у свему томе. Дакле, због тога треба сви да будемо повезани и на истом задатку: држава – школа – медији.

ДА ЛИ СМО МЕДИЈСКИ ПИСМЕНИ

Анкету приредили ученици Новинарске секције и Слађана Јањић, професор

Одговори на ова питања занимали су младе новинаре „Петље“ како би планирали неке даље активности у оквиру рада Новинарске секције. Одлучили су да анкетају ученике неколико одељења како би прикупили информације и сагледали на који начин наши ученици размишљају на одређена питања.

Питања за анкету осмислиле су ученице Новинарске секције - Тара Лазић, Ана Дабић и Хелена Кустурић, ученице IГ1 одељења.

Анкету спровеле ученице - Тара Лазић, Ана Дабић, Хелена Кустурић, Лена Ивановић, Александра Караклајић, Ивона Ерић, Анђела Ристовић, Невена Секулић, Лана Додић, Нађа Ивановић, Наташа Костадиновић, Каја Нинчић, ученице IГ1 одељења.

Анкетирани су ученици одељења IГ1, IIГ1, IIIГ2, IIIГ1, IVГ1, IIIГ1, IC2, IIC2, IVC2 (183 ученика).

Питања:

Шта значи бити медијски писмен?

На ово питање чак 116 ученика одговорило је - НЕ ЗНАМ/НИСАМ СИГУРАН/НЕПОПУЊЕН ОДГОВОР.

Остали одговори: да препознамо шта је превара, шта је тачно, а шта не, шта је истина, а шта очигледна лаж; знати шта сме да се објави на интернету; да можемо да протумачимо додељене поруке; да знаш да користиш мреже на исправан начин; да сам упућен у оно што се дешава у свету; да сам информисан; способност да проналазиш информације; да знаш да користиш медије; бити

информисан на интернету; пратити мреже; како се понашати на мрежама; када особа не користи само просте речи; да знам правопис и да правилно пишем; пратим вести; тумачење додатних порука; знам нове изразе; да знаш како да се споразумеш са другим људима преко медија; умети употребити фразе и изразе новијих генерација на друштвеним мрежама.

Да ли гледаш телевизију?

ДА - 99 ученика

НЕ - 79 ученика

ПОНЕКАД - 5 ученика

Да ли пратиш вести и новости које су актуелне?

ДА - 99 ученика

НЕ - 82 ученика

ПОМАЛО - 1ученик

Да ли сматраш да су информације које добијаш из медија тачне и истините?

ДА - 31 ученик

НЕ - 130 ученика

Остали одговори: и да и не; како која; делимично; не пратим; не размишљам о томе; не знам; понекад; само на две телевизије; не увек.

На основу чега процењујеш тачност и истинитост информација које добијаш из медија?

НЕ ЗНАМ/НЕПОПУЊЕН ОДГОВОР - 86 ученика

НЕ ПРОЦЕЊУЈЕМ - 21 ученик

НЕ ПРАТИМ МЕДИЈЕ - 6 ученика

Остали одговори: проверим ко је објавио вест; на основу гледања различитих телевизија и вести; на основу других медија; колико звучи реално; ако је на Тиктоку; на основу прича; гледам да ли су извори поуздани; на основу сајта који изаберам; проверим на интернету; на основу прича старијих људи који то прате; на основу онога што већ знам; на основу чињеница; отприлике; само ако својим очима видим; на основу додатних провера; сам закључим; каже ми баба; не верујем никоме; претпоставим; на основу доказа у реалности; истраживањем; на основу коментара и прегледа; ако се прича у јавности; већина људи говори тако; на основу дешавања у свету; по томе колико људи мисли да је тачно; по томе ко је објавио вест; зато што на различитим вестима не причају исте ствари; преко интернета; путем цитираних извора; сопственог истраживања о одређеној информацији; сазнам истину; на основу тога како се шири или се увеличава догађај; на основу тога колико ми звучи реално; проверим из више извора; по томе који их медији пишу и да ли су логични; увек постоји неко од родбине, комшија ко чује од других проверене

информације; ако је објавила телевизија (наведено која), тачно је; отприлике; додатно проверим; уколико одмах окривљују неужне људе без провере целе приче, знам да није тачно.

Да ли више користиш интернет или више гледаш телевизију?

ИНТЕРНЕТ - 168 ученика

ТЕЛЕВИЗИЈУ - 2 ученика

И ЈЕДНО И ДРУГО - 2 ученика

Наједукативнија друштвена мрежа.

ИНСТАГРАМ - 86 ученика

ТИКТОК - 59 ученика

Остали одговори: ЈУТУБ - 18 ученика, ТВИТЕР - 3 ученика, ФЕЈСБУК - 1 ученик, ГУГЛ - 1 ученик.

Омиљена друштвена мрежа.

ИНСТАГРАМ - 124 ученика

ТИКТОК - 35 ученика

Остали одговори : ЈУТУБ - 6 ученика, ВОТСАП - 3 ученика, ТВИТЕР - 2 ученика

Да ли мислиш да је Фејбук застарео и ако јесте, зашто?

ДА - 151 ученик

НЕ - 30 ученика

Застарео је јер: има популарнијих мрежа; због садржаја који се пласира и концепта мреже која није у току са осталим; бабе и деде га користе; јер су изашле нове апликације које су прилагођене новим генерацијама; користе га особе преко тридесет година; зато што га користе родитељи; за маторе је; доминира мржња; вулгарни коментари; ништа паметно; раније се више користио; постоје иновативније апликације; није занимљив; могу да уходим људе, иначе застарео.

Да ли мислиш да неке апликације попут Тикшока треба укинути и ако мислиш да треба, зашто?

ДА - 31 ученик

НЕ - 148 ученика

И ДА И НЕ - 1 ученик (јер нас забавља, али и одузима доста времена)

Велики број анкетираних ученика код овог питања није образложио заокружен одговор.

Не треба укинути: зато што је занимљива; зато што је едукативна; зато што од нас зависи шта гледамо, а не од мреже; сви га прате; јер је популаран; користан је; било која мрежа може да носи ризик само је треба знати користити; сазнам тренутне актуелности; не мислим да је опасан; сваки непримерен садржај можемо уклонити ако нам се не допада; од нас зависи који садржај гледамо; свако гледа шта хоће; убија досаду; зависност; за нормалне људе леп садржај; ако се правилно користи, може бити користан; млади могу да деле своје приче и искуства са другима без цензуре.

Треба укинути: нема поенту и људи се много експонирају; троши време и смањује пажњу; људи се компромитују; дешавали су се суициди због коментара на нечијем видеу; јер лоше утиче на поједине људе; јер може било ко поставити било какав садржај и деца се угледају на такве особе, а можда не треба; треба укинути за млађе узрасте; треба да буде старосна граница петнаест година; због незрелог контекста који постављају инфлуенсери; јер су ствари бесмислене; губљење времена на нешто што не памтимо; трује мозак и заглупљује; има више од једне трећине неприкладног садржаја; због глупости које људи објављују; има више глупих, него паметних ствари; због садржаја.

Да ли можеш да наведеш једну лепу вест коју си прочишао у последњих годину дана?

НЕ ЗНАМ/НЕПОПУЊЕНО/НЕМА ЛЕПИХ ВЕСТИ - 78 ученика

Остали одговори: највећи број ученика као одговор наводио је - десет хиљада динара за средњошколце; хуманитарне акције; спортски успеси и победе на утакмицама; затим следе одговори: ученици изненадили професора за одлазак у пензију; удомљене животиње са улице; забрањене петарде због кућних љубимаца; повећање минималних плата, појефтињење цена горива; прикупљање новца за децу путем СМС порука; скупљање новца у хуманитарне сврхе на градском тргу; да се доста деце излечило; деца добијају пакетиће за празнике; табле по градовима „Ко има - донеси, ко нема - понеси“; све хуманитарне акције су лепа вест; информације колико је беба рођено у граду; одбојкаши отишли на Олимпијске игре; Партизан победио Звезду; Меси освојио Златну лопту; Звезда добила новог тренера; Звезда победила Макаби; информација да Душан Влаховић нема девојку; школска година се завршила раније; да је ухапшен дечак који је извршио масовно убиство; протести; да ће 2024. године наводно бити објављена листа особа са Епстајновог острва, међу којима се налазе познати политичари и богаташи; једна певачица добила сина; пет концерата једне певачице.

На основу резултата анкете закључујемо да је ученицима потребно више сазнања о медијској писмености, о томе шта она заправо јесте. Међу одговорима који се односе на друштвене мреже било је доста очекиваних одговора – ученици највише користе Инстаграм, а у малој мери или готово уопште не гледају телевизију. Већина ученика мисли да информације које добија из медија често нису истините, такође, већи број ученика или не зна да процени истинитост информација или их и не процењује уопште. Одговори које су ученици наводили као лепе вести, које су из медија чули, показују да међу вестима доминирају оне које нису лепе, јер је велики број ученика написао управо то, да нема лепих вести; такође, одређене наведене вести, које ученици перципирају као лепе, јасно описују стварност у којој живимо, као и то да се они мање баве темама из живота младих, а више озбиљним животним проблемима, који раније нису у тој мери били својствени младости и средњошколским годинама.

32. РЕПУБЛИЧКО ТАКМИЧЕЊЕ ГЕОДЕТСКИХ И ГРАЂЕВИНСКИХ ШКОЛА, УЖИЦЕ 2023.

Пише: Бранко Николић, професор

Први председник Заједнице Момир Андесиљ и први секретар Гојко Бановић на скупу Заједнице у Крушевцу 2007. године

Сада је то већ прошлост...

Те далеке 1987. године група ентузијаста - директора средњих школа, њих 17, на челу са тадашњим директором Грађевинске школе из Београда и дојеном Заједнице Момиром Андесиљем, у априлу месецу урадила је предлог првог Статута Заједнице грађевинских и геодетских школа СР Србије, у коју су „...удружене школе грађевинске и геодетске струке и организација удруженог рада и других делатности...”

Након конституисања Заједнице у току школске 1987/88. године, договорена је реализација идеје о окупљању и дружењу ученица и ученика, наставница и наставника наших школа, па је Грађевинској школи из Београда припала част да организује прве сусрете.

Урађен је предлог пропозиција сусрета, дефинисани циљеви сусрета, такмичарске дисциплине и пратеће манифестације.

На тим првим Сусретима под називом „Образовањем - у славу рада“, одржаним у мају 1989. године, такмичили су се ученици у знању и вештинама, а сви у спортским надметањима заједно са наставницима.

У знању и вештинама (зидар-фасадер, керамичар, тесар, армирач, подполагач, молеро-фарбар, лаборант за бетон, макетар, геодете, руковалац торањском дизалицом и технички цртач) све појединачно осим геодета и дизаличара чије екипе су чинила по два такмичара

У знању (развија пројеката)

Изложба радова ученика и наставника

Други председник Заједнице др Штанко Машић за чије мандаџа је Заједница променила назив у Удружење (слика са ИО Удружења Суботица, фебруар 2016)

Спортска надметања (шах, стони тенис, стрељаштво, мали фудбал и аутомобилизам)

И тако прођоше године.... Дочекасмо тридесет и друго сусретање и дружење...

Места, школе, организатори, садржаји и дисциплине су се мењали, а и назив. Нису то више сусрети него такмичења.

И Заједница грађевинских и геодетских школа СР Србије, променила је назив у Удружење геодетских и грађевинских школа Републике Србије, које окупља тридесет школа, у којима се школују ученици у подручју рада геодезија и грађевинарство. У рад Удружења све више се активно укључују и високошколске установе, што представља додатни импулс раду Удружења.

Циљеви и активности због којих је Заједница тада основана, а Удружење наставило, нису се мењали: учешће у пројектима осавремењивања наставе и учења, предлагање нових образовних профила у подручју рада, едукација наставника и организација стручних скупова, размена искустава у циљу унапређивања наставе, издавачка делатност и још много тога.

Оно што није променило ни форму, ни садржај, су искрена пријатељства и другарства која су учесници сусрета-такмичења стекли и развијали, и ту традицију треба наставити у времену будућем.

Барем толико дугујемо онима, као и нама, који су све ово започели те сада далеке 1987. године.

Ове године смо били домаћини такмичења од 18. до 20. маја. Након што су почеле да долазе екипе школа учесница такмичења и представници

Управни одбор Удружења

Жирирање

високошколских установа грађевинске и геодетске струке, постало је јасно да то није само такмичење, већ да је то у исто време и окупљање старих знанаца, дугогодишњих сарадника и пријатеља. Смех, загрљаји и жив разговор обележили су прве сате док су трајали неопходни састанци, формиране комисије...

У таквом расположењу преместили смо се у салу Градског културног центра Ужице. Након интонирања Химне Републике Србије, градоначелница Ужица, госпођа Јелена Раковић пожелела је свим учесницима пријатан боравак и успех у предстојећим надметањима и подсетила да је данас грађевинарство успешна привредна грана у којој постоји огромна потреба за младим и стручним кадровима.

Директор Техничке школе „Радоје Љубичић“ господин Иван Стакић обраћајући се присутнима у име школе домаћина, поздравио је ученике, учеснике такмичења и њихове менторе, градоначелницу, званице и донаторе, и нагласио да такмичари не би требало да се оптерећују резултатима такмичења, јер су сви већ победници.

Господин Исо Планић, директор Политехничке школе из Суботице и председник Удружења геодетских и грађевинских школа Републике Србије на крају надахнутог говора о удружењу и традицији такмичења, отворио је овогодишње такмичење.

Ученици школе домаћина уз презентацију, представили су свој град и школу, наглашавајући богату прошлост и успехе, али и традиционални шеретлук и домишљатост Ера, како нас често у осталом делу Србије зову.

Програм су оплеменили чланови КУД „Севојно“ наступом певачке групе и сплетом игара из Србије. Програм је завршен, а и како би другачије у нашем граду, традиционалним Ужичким колом.

Након два дана дружења и надметања у знању и вештинама, време је да сведемо утиске. Ученици – такмичари су показали импресивно знање, а поред треме, помало нервозе, атмосфера је остала пријатељска.

Победницима и освајачима признања честитамо. Уместо утехе онима који се овога пута нису нашли у врховима ранг листа, поновићемо да су самим тим што су се ова два дана нашли у Ужицу на 32. републичком такмичењу геодетских и грађевинских школа, већ најбољи.

Спуштамо завесу на овогодишње такмичење. Надамо се да смо били добри домаћини, надамо се да су наши гости задовољни. Трудили смо се колико смо могли. Нећемо тражити изговоре, а све примедбе, сугестије и критике радо, радо ћемо прихватити. И похвале, такође.

До неког новог дружења, до неког новог такмичења, ученици и сви запослени у Техничкој школи „Радоје Љубичић“ упућују вам најтоплије поздраве.

До виђења у неком другом граду!

СТИЛСКА АНАЛИЗА ОДАБРАНИХ ЛЕКСЕМА У ЈЕЗИКУ СРЕДЊОШКОЛАЦА ИЗ РАЗЛИЧИТИХ ДИЈАЛЕКАТСКИХ СРЕДИНА (БЕОГРАД – УЖИЦЕ)

Владимир Милојевић, професор српској језика и књижевности

Упитник је осмишљен тако да у датом дијалогу испитаници допишу одговарајуће речи или синтагме. Идеја је била да проверимо да ли међу београдским и ужичким средњошколцима, који припадају различитим дијалекатским срединама, постоји (и у којој мери) разлика у употреби поједине лексике из свакодневног говора.

Одабране су лексеме које ученици треба да напишу на одговарајућем месту у реченици упитника. Осмишљена је говорна ситуација у којој комуницирају наставница Српског језика и књижевности и ученик(ца)¹. Циљ је био навести испитанике да на линијама упишу одговарајућу реч, тј. синтагму.

Након спроведене анкете могли бисмо констатовати да је она солидно осмишљена и да је навела испитанике да уписују „очекиване одговоре“. Мањи број ученика није разумео поједина питања, па су уместо очекиваног одговора, попут „зборница“ или „наставничка канцеларија“, уписивали „библиотека“, „фиока“ итд.

Издвојили смо неколико упитника у којима смо констатовали „аутохтоне“ Београђане, тј. Ужичане, јер су уписали све одговоре које смо и очекивали да се употребљавају у овом делу Србије. Било је и оних Ужичана који су „одгонетнули“ циљ нашег истраживања, па су навели двојне одговоре, попут пијаца / пијача, теткица / чистачица итд.²

У истраживању је учествовало укупно 224 средњошколца – 110 ученика XIV београдске гимназије из Београда и 114 ученика двеју ужичких средњих школа – Економске школе и Техничке школе „Радоје Љубичић“. Предвиђено време за израду упитника било је око пет минута, а ученици су у заглављу исписивали име и презиме, разред и одељење, школу и место. Истраживање је спроведено у марту 2023. године.

Табела 1: Очекивани одговори ученика

очекивани одговор(и) међу београдским средњошколцима:	очекивани одговор(и) међу ужичким средњошколцима:	очекивани одговор испитаника у оба града:
теткица	чистачица	чистачица, помоћна радница; хигијеничарка
наставница / професорка	наставница / професорка	наставница / професорка
(роман) Иве (Андрића)	(роман) Ива (Андрића)	---
зборница	(наставничка) канцеларија	---
пијаца	пијац	---

¹ Одабир речи сачинили су професори Владимир Милојевић (XIV београдска гимназија) и Слађана Јањић (Економска школа из Ужица и ТШ „Радоје Љубичић“). Упитник у облику дијалога између наставника и ученика осмислили су чланови Секције уз менторску помоћ наставника. Такође, посао обраде и анализе прикупљених података реализован је на часовима Секције уз менторско вођење наставника.

² У прилогу су наведене анкете ученика: Ане Милетић (Београд), Петра Смиљанића (Ужице) и Лазара Туцовића (Ужице).

 (име и презиме ученика/це)

 (разред и одељење)

 (школа)

 (место)

УПУТСТВО ЗА РАД:

Допуните наведени дијалог тако што ћете на линијама написати одговарајућу реч.
Хвала на сарадњи!

А: „Како сте успели да проспете сок у учионици?! Нека редар сместа позове неку _____ да почисти под!“

Б: „Извините, _____, ја сам редар и хтео сам да Вас замолим да ме пустите пет минута пре краја часа како бих стигао на аутобус.“

А: „Није проблем, али ћу најпре ја замолити тебе да ми донесеш роман _____ Андрића који сам заборавила.“

Б: „Да одем до библиотеке?“

А: „Не. Заборавила сам га на столу у _____. Показаће ти разредна место где седим. Она тренутно има паузу.“

Б: „А да ме пустите петнаест минута пред крај часа?“

А: „Их, нисмо на _____ па да се ценкамо. Нека буде десет и ни минут раније!“

Б: „Хвала Вам!“

А: „Молим. А сада пружи корак!“

ВЛАДЕ ВЛАДА У ВЛАДИ

Познати рок музичар био је Београђанин Влада Дивљан, у Лејкерсима је играо Пријепољац Владе Дивац, док је у Херцег Новом одрастао певач Владо Георгијев.

Када се Владе или Владо доселе у Београд, они постају Влада. Тако је и са другим хипокористичним именима, попут Перо-Пера, Мишо-Миша, Ацо-Аца, Јово-Јова, Жико-Жика, Лазо-Лаза, Мико-Мика итд. Ипак, наш прослављени кошаркаш, пореклом из околине Пријепоља, пример је да је могуће сачувати изворни облик имена далеко од родног краја. Тако нигде нећемо чути да је у „Лејкерсима“ играо Влада, већ само Владе Дивац или да је деци без родитеља помогла хуманитарна организација Владе, већ Влада Дивца. Осим у номинативу, име нашег познатог спортисте задржало је промену по падежима карактеристичну за крај одакле потиче: генитив Влада, датив Владу, акузатив Влада, вокатив Владе и локатив Владу. Такође, Београђани одлазе на концерт Влада (не Владе) Георгијева.

Са друге стране, Љубомир Симовић, академик, песник и драмски писац, почасни грађанин родног

Ужица, за Београђане је Љуба, док је за Ужичане Љубо. Премда је реч о истом писцу, није необично да Ужичани читају Љубове песме, док Ваљевци, Београђани или Зрењанинци читају Љубине песме.

Важно је да знамо то да су обе деклинације исправне и да припадају књижевном језику. Зато, уколико исправите Еру како се не каже Микова, већ само Микина, можете очекивати одговор да је Мико „мушко“, док је Мика „женско“. Осим тога, Ера вам може узвратити питањем – како знате да ли је Мика „мушко“ или „женско“ у реченици Ово је Микина кућа? Поновимо још једном, правилно је и једно и друго.

Ипак, када су посредни значајне историјске личности, важно је да њихово име наведемо у изворном, оригиналном облику. Погледајмо како су само необична (и нетачна) имена наших великана као што су: Лазо Лазаревић, Саво Мркаљ, Ђуро Јакшић или Боро Станковић. Такође, неправилна су и имена знаменитих личности попут: Сима Матавуљ, Мома Капор или Пера Зубац. Дакле, властита имена, као и топониме, нужно је употребљавати у њиховом изворном облику. Када је у питању наш знаменити филолог и настављач Вукових идеја Ђорђе Даничић, у литератури срећемо двојаке облике – Ђуро и Ђура, мада се школе, награде или улице назване по овом знаменитом језикословцу искључиво зову Ђура Даничић.

На последњем конгресу Савеза славистичких друштава Србије чула се и оваква реченица: „О овом питању детаљније се можете информисати у новој књизи професора Срете Танасића“. Овакав облик имена био би исправан уколико се професор Танасић зове Срета. Међутим, како је његово име Срето, то је једино исправно рећи „у књизи професора Срета Танасића“.

Познато је да је наша богата усмена књижевност настала, а касније записана, на источнохерцеговачком дијалекту. Недопустиво је мењање оригиналности ових дела. Нејасно је како је у појединим читанкама Еро постао Ера у шаљивим народним причама Еро с онога свијета и Еро и кадија. Уколико рецензенти уџбеника не буду обрађали пажњу на овакве пропусте, омашке овога типа могле би завладати и у ауторској књижевности, те бисмо могли наићи на Кочићеву приповетку Мрачајски прота (уместо Мрачајски прото).

У богатом усменом предању о Светом Сави налазимо објашњења топонима са различитом променом имена светитеља - Савин лакат и Савов лонац; Савина водица и Савова вода. Народна епска песма коју је Вук забележио од Филипа Вишњића зове се Свети Саво, а један од стихова у њој гласи: Ту се деси Немањићу Саво.

У Београду се налази улица која је добила име по чувеном епском градитељу Раду Неимару. У истој улици, на око педесет метара удаљености, наишли смо на табле са различитом променом имена Раде – УЛИЦА РАДЕ НЕИМАРА и УЛИЦА РАДА НЕИМАРА (в. фотографију 1 и фотографију 2). Сматрамо да би записи, попут ових на уличним таблама, требало да буду у складу са граматичким и правописним начелима. То се односи и на рекламе на којима су имена организација, угоститељских објеката, као и културних и јавних институција. Било би нужно да фирмописци консултују неког језичког стручњака, па се тако не би догађало да наилазимо на правописне пропусте чак и када су у питању називи школа.

Фотографија 1: Уличне табле у београдској оштини Вождовац, Улица **Раде** Неимара бр. 44³

Фотографија 2: Улична табла у београдској оштини Вождовац, Улица **Рада** Неимара бр. 37

³ Фотографисао ученик Димитрије Ђорђевић, IV/2.

Ако је Иво оженио Иву да ли се Ива удала за Ива или за Иву?

Сигурно је да нема никог ко није чуо да је Иво Андрић наш једини нобеловац. Оно што покатакд ствара недоумицу, јесте промена његовог имена – да ли је улица / школа / библиотека / награда / задужбина / музеј итд. Иве или Ива Андрића? Ситуација је иста као и са претходно наведеним двосложним хипокористичним именима на -о с дугоузлазним акцентом. У „Српском језичком приручнику“ поводом ове недоумице стоји објашњење: „Битно је учити да једно исто име може имати две, па и три различите и равноправне промене. То је оно што губе из вида нестручњаци када тврде, на пример, да би се морало говорити роман *Ива Андрића*, јавио се *Иву Андрићу*, уз образложење да се писац није звао *Ива* него *Иво*: овде, међутим, [...] сасвим је нормално да номинатив буде **Иво**, а генитив **Иве**, датив **Иви** итд. (Ивић, Клајн, Пешикан, Брборић 2004: 124).

Немали број градова у Србији и региону чува успомену на нобеловца по називу улице или неке културне институције. Тако улице **Иве** Андрића срећемо у Новом Саду, Врњачкој Бањи, Врању, па чак и у Ужицу, док се улице **Ива** Андрића налазе у Вишеграду, Никшићу, Подгорици, али и у Чачку. У Херцег Новом постоји Кућа **Ива Андрића**, док је у Београду Музеј **Иве Андрића**.

Осврт на резултате упитника

Није проблем, али ћу најпре ја замолиши шебе да ми донесеш роман _____ Андрића који сам заборавила.

Ученици XIV београдске гимназије очекивано су се определили за облик Иве, док су међу Ужичанима, не баш очекивано, подељења мишљења – готово половина испитаника одлучила се за један, а половина за други облик имена.

У десетак упитника ужичких средњошколаца забележили смо и неколико двојних одговора – Ива / Иве, што упућује на то да су им оба облика позната и да их сматрају исправним.

Верујемо да би анкетирање старије популације становника града на Ћетињи далеко више било наклоњено облику романи Ива Андрића. Млађе генерације Ужичана све више прихватају говор медија као узор „правилног“.

ШТА РАДИ РАДА?

Да ли је Рада теткица, чистачица, хигијеничарка, послужитељка, женица, помоћна радница, техничко особље или радница на одржавању чистоће?

Утврђено је да се у руралним срединама ствари чешће називају „правим именима“, без потребе да се ублажава њихово непријатно значење, тј. посеже за еуфемизмима. Тако су и пезоративни надимци присутнији у мањим местима, где се неком може „прилепити“ надимак по физичком недостатку: Ћојо (јер ћоја, тј. храмље), затим Носоња, Клемјо, Главоња итд. Непријатни надимци су чести и по карактерним особинама, попут Ђаво, Звечарка и сл. Наши познати писци, као што су Нушић, Андрић, али и многи други, неретко су ликовима у својим делима давали надимке који су имали улогу да употпуне карактер књижевног лика. О надимцима ћемо, ипак, неком другом приликом.

Као примарно значење лексеме *џеџкица* шестотомник „Матице српске“ наводи значење „дем. и хип. од тетка“, а затим и „назив одмила за послужитељку у школи, интернату и сл“. Могли бисмо констатовати да се у савременом језику за жену која одржава хигијену у школи одомаћио назив *џеџкица*, али су се понегде задржали и називи *чистачица*, *хигијеничарка* или *помоћни радник*. Нажалост, примећујемо да је реч *послужиџел(ка)* одавно постала архаизам. Смаграмо да реч *послужиџел* сасвим прикладно и тачно, а ипак „неувредљиво“ представљала радника чији је задатак био не само да се стара о чистоћи школе, већ је подразумевао и низ других задужења.

У језику администрације *чистачица* или *џеџкица* најчешће гласе: *радник на одржавању чистоће*. Рекли бисмо, ништа необично за језик бирократије који је својевремено *раџара* затрпао гомилом речи – *индивидуални пољопривредни произвођач*. Но, интересантно је запазити како „раднице на одржавању

чистоће“ доживљавају своје радно место. То није сасвим лако установити.

Уместо речи *чистачица*, *сиремачица*, *хиџјеничарка*, *шејкица*, *послужишељка* и сл., запазили смо да домар, али и теткице (када говоре једна о другој), користе још један деминутив, који је у исто време и хипокористик, а то је „женица“. На пример: „У првој смени раде само три женице“; „На боловању је женица која кува кафу“ итд. То само потврђује тезу по којој је еуфемизам језичко средство које делује, како је неко сликовито приметио, као шећерни омотач горке пилуле - слушалац је прогута и не осетивши какав она укус заправо има.

У зборници (наставничкој канцеларији) зазвонио је фиксни телефон. Како ником од присутних наставника није падало на памет да се дохвати тог музејског експоната, слушалицу је подигла теткица Рада. Након краћег разговора, саговорник са друге стране жице инсистирао је да зна с ким разговара. Тада је теткица Рада самоуверено одговорила: „Госпођо, нисте разговарали са наставним, већ са техничким особљем.“ Тако је теткица начинила поделу школских послова на „наставне“ и „техничке“.

И заиста, на вратима просторије коју користе теткице и домар, макар у XIV београдској гимназији, стоји натпис „tehничко - osoblje“. Значење ове синтагме свакако представља не само ублажавање, „непријатне“ речи *чистачица*, већ и давање већег значаја особама које се у првом реду старају о чистоћи школског простора. Када се неко представи као „техничко особље“, тешко га је замислити са метлом или крпом.

Натпис на вратима просторије намењене за „теткице“⁴

Осврт на резултате упитника

Хигијену у ужичким школама најчешће одржавају чистачице, док исти посао у београдским школама обављају искључиво теткице.

Како сте успели да проспете сок у учионици?! Нека редар сместа позове неку _____ да почисти под.

У наведеној реченици из упитника нешто више од 80% ужичких средњошколаца уписало је лексему чистачица, док су се остали определили за теткицу. Истина, било је и неколико ученика који су на линији уписали „хигијеничарка“, али и „помоћна радница“. Пре двадесетак година реч „теткица“ у ужичком говору могла је означавати само деминутив, тј. хипокористик од речи „тетка“, не и еуфемизам од речи „чистачица“. Данас се ситуација променила, пре свега под утицајем медија. Забележили смо и неколико одговора у којима су ужички средњошколци били неодлучни, па су записали обе речи чистачица / теткица.

⁴ Фотографисао Алекса Поповић, уч. IV/6.

БЕОГРАДСКИ МАЛИ ПИЈАЦ

Да ли је Сава потопила мали пијац или малу пијацу?

Мала пијаца, у народу назната као *Мали ђијац*, налазила се у близини реке Саве, због чега је често била плављена. То је одавно ушло у кафанску поезију, па се у боемским круговима и данас запева *Београдски мали ђијац ђошћоила Сава*.

Београдско угоститељство постало је богатије за један живописан ресторан који носи назив *Бисџиро Мали ђијац*. На месту данашњег ресторана почетком XX века налазила се мала градска пијаца, тј. пијац, који је, како песма вели, „често пута потопила Сава“. Ипак, Београђани одлазе на *ђијацу*, што потврђују и називи познатих београдских тржница на отвореном – Бајлонијева пијаца, Каленићева пијаца, Цветкова пијаца, Ђерам пијаца, Душановачка пијаца итд.

У *Речнику српскохрватскога књижевнога језика* наведена су оба облика ове лексеме: *ђијац* (мушки род) и *ђијаца* (женски род). Значења су поткрепљена примерима, попут: *Пијаца има у Риму око сто ђедесет*; *Па не би било зоре да одеше час на ђијац да кућеше неко мало ђрасение*; *Исћишују ђролазнике о цијенама на ђијацу*; *Скући се сав ђијац, навали народ ка на мечку* итд. Међутим, код одреднице *ђијачар*, исти речник бележи само примере: *онај који шћрјује ђо ђијацама*; *онај који живи на ђијацу* или у *нејосредној околини ђијаце*.

У „Ужичком лексикону“ групе аутора чији је издавач *Службени ђласник* и Град Ужице под одредницом *ђазарни дан* срећемо лексему *ђијаца*: „До краја II свет. рата на Житној **пијацу**, потом на **пијацу** код дрвоног моста (Ракића мост) до 1967. и најзад на Зеленој **пијацу** (на углу Димитрија Туцовића и Николе Пашића) продавало се (а и данас се продаје)...“ Са друге стране, монографија „Кафане и пекарне Ужица“ чији је аутор Милорад Искрин доноси поглавља: *Кафане на Жићном ђијацу* и *Кафане доње чаршије и Дрварској ђијаца*. Тако на почетку осмог поглавља ове монографије стоји: „Данашњи Трг партизана је пре 1961. године био највећи ужички **пијац**, познат као Житни **пијац**“.

Осврт на резултате упитника

Их, нисмо на _____ па да се ценкамо. Нека буде десет и ни минут раније!”

У не тако далекој прошлости Ужичани су ишли на пијац, пазарили на пијацу и враћали се с пијаца пуних цегера. Судећи по резултатима упитника, видимо да су млађе генерације Ужичана неодлучне да ли се каже пијац или пијаца. Одговора је, истина, било нешто више у корист пијаца, али смо наишли и на неколико анкета у којима су испитаници навели обе лексеме и тако показали неодлучност, вероватније став да су оба облика исправна и равноправна – пијац(а).

Део града у Ужицу зове се Ракијски **пијац**, у част доброј ракији која се ту продавала. Ту се налазила и култна кафана „Ракијски пијац“ која данас носи модеран назив „Конго“.

Међу београдским гимназијалцима пак није било дилеме – они су искључиво у анкети наводили лексему *ђијаца*. Песму у којој је Сава потопила београдски мали пијац, како веле, никада нису чули.

ЗБОРНИЦА ИЛИ (НАСТАВНИЧКА) КАНЦЕЛАРИЈА?

Зашто београдски наставници седе у зборници, а ужички у наставничкој канцеларији?

У ужичким осмолеткама и средњим школама на вратима просторије намењене за наставнике (професоре) стоји нагпис „наставничка канцеларија“. Тако је у овом граду и у говорном језику, па ће дежурни ученици бити испред „канцеларије“, седнице наставничког већа се одржавају у „канцеларији“ итд. У школском жаргону реч „канцеларија“ односи се на наставничку просторију, а ако се мисли на неку другу, онда се посебно нагласи канцеларија директора, канцеларија психолога, канцеларија шефа рачуноводства итд. По устаљеним правилима административног стила, канцеларија је била „наставничка“ чак и у време када су се предавачи у средњим школама ословљавали искључиво титулом „професор“.

У београдским школама ситуација је другачија. Овде је уобичајено да на вратима просторије намењене наставницима стоји натпис „зборница“. Београдски ученици биће збуњени ако им кажемо да ћемо се наћи испред (наставничке) канцеларије, јер им је ова просторија у школи позната само као зборница.

Осврт на резултате упитника

„Не. Заборавила сам га на столу у _____. Показаће ти разредна место где седим“.

Очекивали смо да београдски средњошколци на линији упишу реч „зборница“, а Ужичани синтагму „наставничка канцеларија“ или само „канцеларија“. Као и у претходним примерима, и овде су ученици из престонице написали очекивани одговор, док су се њихови вршњаци из унутрашњости у највећем броју случајева определили за „(наставничку) канцеларију“. Наравно, било је и „двојних“ одговора – канцеларија / зборница, што само потврђује раније изнету тезу да су медији младима из унутрашњости приближили лексикку главног града.

КО ЈЕ НАСТАВНИК, А КО ПРОФЕСОР?⁵

Од како је наш школски систем укинуо разлику у степену стручне спреме предавача у основним и средњим школама, примећујемо неуједначеност у томе да ли их ученици доживљавају као *наставнике* или као *професоре*. То се пре свега односи на предаваче у вишим разредима основне школе и оне који предају у средњим школама. Осим у разговорном језику, различито оствљавање предавача на предуниверзитетском нивоу образовања срећемо и у језику администрације и медија.

Речници српског језика које смо консултовали доносе непрецизна објашњења ових лексема, традиционално дефинишући *наставника* као просветног радника са завршеном вишом школом који предаје у вишим разредима основне школе и *професора* као предавача у гимназији или на факултету. Констатовали смо да су оваква објашњења застарела и непрецизна за данашњи систем образовања.

⁵ Истраживање о неуједначеној употреби лексема „наставник“ и „професор“ спроведено је путем анкете међу ученицима XIV београдске гимназије. Анализа добијених резултата објављена је у раду „Ко је наставник, а ко професор (анализа ученичке анкете)“, аутора Владимира Милојевића, објављеном у „Књижевности и језику“ бр. 2/2022.

Анализирајући анкету ученика првог и трећег разреда гимназије, дошли смо до следећих закључака:

1) Далеко највећи број испитаника, готово 94%, сматра да у основним школама наставу изводе *наставници*, док *професори* чешће предају у (специјализованим) гимназијама и средњим стручним школама. Претпоставка је да је оваква ситуација наслеђена из прошлости, када су предавачи у основним и средњим школама имали различиту стручну спрему, па тако и различито звање.

2) Гимназијалци своје предаваче ословљавају различито – један део као наставнике (око 30%), нешто више њих (34,15%) као професоре и готово исто толико ученика (преко 35%) користи обе титуле приликом ословљавања својих предавача. Дакле, резултати анкете потврђују нашу тезу о неуједначеном ословљавању предавача.

3) Највећи проценат анкетираних гимназијалаца сматра да нема разлике између наставника и професора када је посреди стручна спрема (преко 83%), висина плате (60,71%) и искуство (68,75%). Ипак, не мали број ученика мисли да је професор у односу на наставника строжи и захтевнији (48,21%), да је плата професора већа мисли 37,50% њих, да је старији и искуснији изјаснило се 28,57% ученика и да професор боље преноси знање сматра 22,32% испитаника.

4) Ако је предавач у исто време и један од аутора уџбеника, онда је он за већину ученика професор (68,08%). Да у музичким школама наставу изводе професори сматра 58,26% ученика. Готово уједначен број одговора бележимо у мишљењу гимназијалаца да ли курсеве страних језика држе наставници или професори. Са друге стране, већина испитаника се одлучила за титулу наставник када су у питању вероучитељи (78,79%) и приватни предавачи, на пример математике (69,64%).

5) Ученици су готово сагласни у чињеници да њихови актуелни предавачи не обраћају пажњу на то да ли им се обраћају са наставниче или професоре. Тако се изјаснила већина, укупно 414 ученика, тј. 92,41% испитаника.

6) Иако не инсистирају на томе да ли ће им се ученици обратити на један или на други начин, гимназијски предавачи за себе и своје колеге далеко чешће (и рађе) користе титулу професор. Да ће се предавачи приликом представљања себе или својих колега радије одредити за именицу професор сматра 75,89% ученика.

Резултати истраживања несумњиво су показали да међу анкетираним ученицима нема сасвим јасних критеријума по којима ће се својим предавачима обраћати титулом наставник или професор. Да ли ће гимназијалци своје предаваче ословљавати на један или на други начин не зависи превише од ауторитета, искуства и других карактеристика предавача, већ пре свега од навика наслеђених из прошлости. Без обзира на то што језик администрације данас просветне раднике на свим нивоима образовања препознаје искључиво као наставнике, у разговорном језику се задржала и титула професор. На крају, могли бисмо констатовати да је реч наставник нека врста хиперонима, тј. реч која у себи обједињује сваког ко се бави наставом, док, с друге стране, речи наставник и професор ипак не можемо сматрати синонимима.

Осврт на резултате упитника

„Извините, _____, ја сам редар и хтео сам да Вас замолим да ме пустите пет минута пре краја часа како бих стигао на аутобус.“

Како смо у ранијем истраживању констатовали, међу ученицима су у употреби обе лексеме у ословљавању предавача. Ипак, ужички средњошколци су се у нешто већој мери одредили за лексему „професор“, што упућује на чињеницу да се у мањим срединама задржала некадашња подела на „наставнике“ (који са вишом стручном спремом предају у основној школи) и „професоре“ (који са факултетским образовањем предају у средњој школи).

Литерарни конкурс „Зоран Теодосић“

Пише: Слађана Јањић, професор

Фонд „Зоран Теодосић“ основала је 1996. године породица прерано преминулог Зорана Теодосића, професора филозофије, који је радио у нашој школи. Од тада, сваке године 26. марта, на Зоранов рођендан, организујемо наградни конкурс за најбоље литерарне радове ученика средњих школа Ужица. Тако чувамо успомену на једног дивног човека и пријатеља, који је био омиљен међу колегама и ученицима, али исто тако подстичемо ученике на креативно размишљање и лепо писање. Одзив ученика ужичких средњих школа на овај конкурс увек је изузетан. Са поносом истичемо да је овај конкурс један од најпрестижнијих литерарних конкурса за ученике средњих школа.

И ове године смо наставили да поштујемо традицију наше школе у неговању и стварању лепе

речи, подстицање креативности, као и неговање традиције овог престижног конкурса. Право учешћа имали су сви редовни ученици средњих школа на територији Града Ужица. Израда радова реализовала се у просторијама Техничке школе „Радоје Љубичић“ у Ужицу, у уторак, 28. марта 2023. године.

На конкурс је учествовало преко сто средњошколаца из свих ужичких средњих школа. Специфичност овог конкурса огледа се у томе што се теме извлаче на лицу места и радови се пишу у просторијама школе.

Приликом вредновања радова комисија је узимала у обзир: стилску уобличеност, технику писања, креативност и поруку коју рад носи.

Показали смо да је мисао жива и да је снага која је од свега јача.

Жири:

Бранко Николић, професор српског језика и књижевности

Марија Дамљановић Петровић, професор српског језика и књижевности

Слађана Јањић, професор српског језика и књижевности

Награђени радови:

Прва награда и новчана награда у износу од 5000 динара – **Магдалена Ђирковић**, Медицинска школа, Ужице

Друга награда и новчана награда у износу од 3000 динара – **Ирина Каргановић**, Ужичка гимназија

Трећа награда и новчана награда од 2000 динара – **Дуња Павловић**, Уметничка школа, Ужице

Награда у категорији ученика Техничке школе „Радоје Љубичић“ и новчана награда од 2000 динара – **Мина Радовић**

Похваљени радови:

Бранка Млађеновић, Економска школа, Ужице

Ана Пушичић, Економска школа, Ужице

Душан Кнежевић, Техничка школа, Ужице

Јована Станисављевић, Ужичка гимназија

Јелена Катић, Економска школа, Ужице

Андреа Симић, Економска школа, Ужице

Бранка Тодоровић, Медицинска школа, Ужице

ПРВА НАГРАДА:

Љубим ли те... ил ме санак вара

Магдалена Ђурковић
Медицинска школа, Ужице

Ноћ. Мрак. Бескрајна тишина. Моја мисао пушћује до недохватљивих даљина. Далеко си. Можеш ли моју мисао ухватишши? Оћеш ме је сан преварио! Оћеш ме је јава разочарала! И оћеш су ти руке биле оквир мој бића!

Ноћас су ти очи биле посебно лијеће. Санала сам како их гледам дуго и пажљиво. Чини ми се да сам у њима видјела и торге планине, и плаво море како о њих удара, и зелене шуме како избијају из црне земље. И ево, сад будна гледам све те призоре, а мој разум ме ујејерава да шо нису твоје очи. Како да му повјерујем?

Ко да ме убједи да су снови дући тек пар секунди, када ми душа само у сновима удише мирисе вјечне среће? Ко ме да објасним да овдје санам своје најгоре кошмаре, а тамо живим своју најљепшу стварност?

Да бар понекад осјетим шојлину сунца, знала бих да се шо један трен из мојих снова оштрину у јаву. Јер ако је Господ Сунце – ти си Његов најљепши зрак. Онај који ме обасја у шамној ноћи, који као благослов долази да ми покаже да сам још вољена и да треба да волим.

Чекала сам те. Чекала на перону гдје возови возе у вјечност. Карша за тај воз се кућује на

шалтеру искушења, а плаћа се душом. Пуш је јако шрновити и шежак.

Чекам те још, јер је са тобом лакше бити смирен у паклу, јер без тебе би ми вјечно добро било пушто. Да ли ћеш доћи, или ћеш остати мој стални, најдражи, тош у сновима? Желиш ли да дођеш, или су моје жеље о срећи са тобом само себична надања и торга очекивања?

Вољела бих да ти срећнем мисао. Да је погледам и преознам: да ли смо ми двије ријеке што иду према истом мору?

Много шога бих да знам. Много шога, што би смирило моје штрагове, што би ми поквасило уста жедна среће. Много је питања, а одговор је у теби – у твојим надањима и жељама.

Можда су циљеви твојих путовања групе станице. Можда је дом твојих мисли заглај групе жене. Њена коса је, можда, сјајнија, очи љепше, а мисли бистрије од мојих.

Ако је твоја срећа шу, и моја је! Ја ћу остати вјечни сањар, пушник од сна до јаве. Молићу се за твоју срећу, макар и мојим сузама била исписана. И вјечно ћу се питати: да ли ћу те икада љубити, ил' ће ме санак оћеш преваришши?

ДРУГА НАГРАДА:

Кишна година

Ирина Карјановић
Ужичка гимназија

Од те године, од шој дана киша не престаје да пада. Сити и нечујно продире кроз ситне олућине моја прозора. Полако се скућла влада и све мирише на некакав немир. Можда некад прође.

Остала је црна кошуља на ормару. Један полустрошен парфем и свеже ойране завесе. Давно слушане, изребане плоче и неми радио. Остало је неколико албума и прстен који смо ти ми направили. Незаливено цвеће, у кућуји од бројаница и један пуlover. Остали су твоји љубимци у незнању где си ти и што те већ дуго нема. Остала сам и ја да се борим са празнином собе поред, скућлајући само празне календаре. И

шетам и ходам, и видим сунце, цвеће и пролеће, а у мени ишта јесен траје. На души је урезан твој трај и желим да ти заувек памћим глас.

Сваки човек мора да доживи и преживи овакве кишне године. Мора да иза свакој тењкој облака и сваке капи кише пронађе сунце, цвеће и пролеће. Мора да шућу замени носталгијом и причека леће, дуће дане. Мора да чува једну кућују усјомена и сва лећа сећања. Јер да нема ове кише, не бисмо знали ни да је разликујемо од светлости и шојлине. Када прођу јесени, зиме и све такве године, научимо да ценимо све добро што до шада нисмо. Мора да прође.

ТРЕЋА НАГРАДА:

Љубим ли те... ил ме санак вара

Дуња Павловић
Уметничка школа, Ужице

Отишла си тако тихо, као да си се бојала да те неко не чује. Ушонувши у вечни сан, лишена брига и пашње, нестала си из наших живота. Нисам више могла да те задрлим ниши да те додирнем, али си и даље била у мојој души. И сад си ту, као што си увек била и заувек ћеш бити.

Покушавам да се сећим твој лица. Ипак чини ми се да сваки пут када затворим очи и покушам да те оживим у својим сећањима ти одолеваш мојим најорима. Видим те како се одмичеш, а ја јурим за тобом, за твојим ликом, али ти некако увек успееш да извучеш руку пре него што ја стигнем да те привучем ка себи. Знам да си имала тамне очи које су некада изгледале као кестенови у ваљри, била си пуна живота. Не сећам се када је твоја коса тачно оседела, можда никада и није. Можда је остала оне зајасније браон боје која се на сунцу пресијавала у разним нијансама бакарне и црвене. Нажалост се не сећам твој гласа. Мислим да ме то највише боли. Волела бих да ниси отишла тако рано. Знам да ти је глас с почетка био топао и сладуњав као мед у твојој башти, али са годинама је добио на храјавости.

Сећам се да си ме посећивала неколико пута у сновима након моје седме године. Тад сам још увек јасно видела твоје црне лица. Видела бих те како седеш на клупи у паркићу или се можда одмараш

на лулашци у дворишту. Ја бих ти пришла, онако полако да те не бих уплашила јер сам схватила да си у дубоким мислима, а ти, када би ме приметила, само би се осмејнула. Ја бих села до тебе и задрлила те. Моје мисли су летеле на све стране: „Љубим ли твој мокар образ на ком се наше сузе спајају; дрлим ли ја твоје тело, осећам ли твоје руке како ми гладу косу и суше уморне очи од сланих весника шупе, или сам ја можда пак била пресрећна што те оћеш видим, па би ме емоције савладале?“ Шапушале смо онако како смо само нас две умеле, па би се и закикошале кад би нешто смешно поменуле. Ипак ти снови би увек прекратио трајали, увек смо могле рећи још по коју ствар, седети мало дуже, осећала сам да време није на нашој страни.

Једног дана си прешала да долазиш и нашој игили је дошао крај. Ваљда си коначно пронашла своје место горе, на небу, јер где би твоје место било ако не са анђелима. Ипак сте ви веома слични. И ти си била мој заштитник и мој чувар, баш као што су и они. Само се надам да ме ниси заборавила и да кад – кад дођеш да ме посетиш, да бдиш над мноме. Волела бих да будеш уз мене бар још мало, бар док не будем била спремна да сама полетим, да раширим своја крила и одем, као што ми душа налаже. Најдража бако, немој још да одлазиш.

Победник

Мина Раговић

Техничка школа „Радоје Љубичић“, Ужице

На небу не видим ниједну звезду, завеса облака исувише је густа да би се промилала иједна. Одувек сам волео висину, али данас у мени не буди срећу, узбуђење, већ страх. Гледам на улици испод себе.

„Буди, каква створења, чак их ни овакво невреме неће сиречити да излазе“, издахнуо сам себи у браду, правећи се да имам некога с ким бих могао у овом тренутку да разговарам. Још у младим данима сам схватио да је човек заправо увек сам, две различите особе се никад неће у пошћуности разумети. Као да смо сви развојени неком имагинарном оградом, ма колико се трудили да будемо шу за групе, никад не можемо то у пошћуности урадити.

Гледам на улици испод себе.

„Можда сам само дошао у погрешно време“.

Поред мене је слетела врана. Или можда ѓавран, нисам најбољи са птицама.

„Ошкуд ти овде, малишане, где ти је јашо?“, причао сам са њим као да је човек. Било је неке људскости у начину на који ме је гледао, мислим. Мада, можда сам ја луд. Никад нисам видео саму птицу на крову зграде по оваквом времену, мора да ми се нешто десило.

„Јеси ли повредио крило, друшкане?“, питао сам пажљиво приближавајући се да бих видео има ли некаквих повреда, „Можеш ли да летиш?“ Одједном сам престао и нагло се померио уназад. „Ха - какав чудак! Ко још пита птицу да ли је добро? Као да може да ми одговори“. Врана је само насхавила да ме гледа, блао поскакујући кад год бих повисио тон. После неког времена одлетела је, ваљда је осетила да ће се олуја поторшати. То ме је помало растужило. „Наравно да си ме и ти напустио, као и увек. Зашто сам уопште очекивао да ће нека мокра птица да ме сачека?“ Нисам знао зашто, али био сам повређен њим најлим огласком. Седео сам у тишини још неко време.

„Можда је ипак време“. Осећао сам се тежким. Срце ми је лупало толико гласно да сам мислио да ће да искочи. Одједном сам постао у пошћуности свестан свега што се дешавало око мене. Хладна киша ударала је о моју кожу, људи на улици су се смејали, а неко је изашао на терасу и певао. Никад раније нисам приметио колико је заправо ова зграда висока. Могао сам да видим читав град са ње. Поглед је био феноменалан.

„Није ме мајка родила да бих био кукавица“, тихо сам рекао, оћет сам себи. Почела је да ме обухвата језа и прекрио ме хладан зној. Али био сам у пошћуности миран. Сиреман сам за овај тренутак већ годинама, остао је још само један корак. Само још један мали корак и све ће бити тошво. Кованица. Некоме је испала кованница поред мене. Тринуо сам се и почео да смишљам разне изговоре.

То је била она врана. Можда не иста врана, али деловале су ми исто. „Прејао си ме, покупи тај новчић и врати се јашу“, рекао сам одмахујући руком ка пари. Гурнула је кљуном новчић ка мени и гледала ме. Штавио сам га у џеп и она је одлетела.

Кованица. Још увек ми тај звук одвања у ушима. Зар је моуће да ме је нешто такво заиста спасило? Зар је моуће да сам се вратио кући те вечери искључивао због једне обичне птице? Можда сам луд, али тај догађај као да је пробудио нешто у мени. Као да је та мала, зарђала пара оћет упалила неку ваћуру за коју нисам ни знао да може да гори.

Ипак, колико год то лудо звучало, баш та обична кованница и та обична врана спасиле су ми животи, и драго ми је што је тако. Да није те животиње и парчета мешала изубио бих ову борбу коју водим већ деценијама са собом.

XXI ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС КОЛА СРПСКИХ СЕСТАРА УЖИЦА ПОВОДОМ МАТЕРИЦА

Пише: *Слађана Васиљевић, новинарка и чланица Кола српских сестара*

Када је пре пуних двадесет година осмишљен литерарни конкурс за средњошколце на тему „Мајка“, циљ је био да се кроз њега негују лепе речи, мисли и породичне вредности на које нас подсећају хришћански празници Материце, Детињци и Оци, који претходе Божићу.

Идеја је потекла од наше Снежне Недељковић и једнодушно прихваћена од свих. У нашој култури није обичај да својим најближим говоримо колико их волимо и поштујемо. Схватимо да смо те речи недовољно пута изговорили тек када останемо без њих. Зато је ово прилика да причамо, слушамо, помишљамо и упућујемо жеље, а како другачије када су празници!

Захвалне смо што учесници деле са нама личне приче, отварају врата својих домова, упознају нас са осећањима скривеним испод седам душека и покривача, негде у средишту, где је најтоплије.

Млади аутори показују разноврсност у изразу, у форми, тако да су неретко написани у облику поетског дела. Важна је аутентичност, домишљатост, а свакако уочавамо и истрајност, јер има учесника који више година освајају награде. Другачији су и избору ликовних техника и медија. Осим оловке, темпере, колажа, видели смо и фотографије. Ликовни конкурс траје пуних

пет година на иницијативу Јелене Гускић и заиста је оплеменио ову манифестацију.

Нежност коју видимо из ових дела и чујемо и осећамо из тих помало бунтовних редова греју нам срца. Иако је свака љубав аутентична и интимна, она је и заједничка. У тим речима и односима проналазимо себе и своје мајке и славио их. За оне који пишу и нас који слушамо оне су јединствене и непоновљиве, савет, утеха, подршка без остатка. А ништа не смета ни што је мајка „васпитни систем у једној речи“, како је неко духовито приметио. Када погледамо у лица присутних, видимо смех и потвду да је срећа што смо се још једном окупили.

ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС

Награде:

1. Јелена Пајић, II6, Медицинска школа, Ужице
2. Марија Митрић, IVСБО, Економска школа, Ужице
3. Виолета Радовановић, III4, Медицинска школа, Ужице

Похвале:

- Тијана Карадаревић, II5, Медицинска школа, Ужице
 Дуња Павловић, III1, Уметничка школа, Ужице
 Невена Крстовић, IV5, Ужичка гимназија

Жири:

- Драгица Цвијовић, новинар листа „Вести“
 Биљана Аксентијевић, професор српског језика и књижевности
 Биљана Ваљаревић, професор српског језика и књижевности

ЛИКОВНИ КОНКУРС

Награде:

1. Невена Старчевић, II6, Медицинска школа, Ужице
2. Милица Недовић, III1, Уметничка школа, Ужице
3. Дуња Павловић, III1, Уметничка школа, Ужице

Похвале:

- Анђела Кораћ, III2, Уметничка школа, Ужице
 Тара Илић, II2, Уметничка школа, Ужице
 Невена Селаковић, IVПА, Економска школа, Ужице
 Драган Боранијашевић, IIIГ, Техничка школа, Ужице

Жири:

- Нада Цветић, мастер графике, наставник ликовне културе
 Мина Радовановић, мастер историје уметности
 Анђелија Благојевић, сликарка и чланица Кола српских сестара

ПРВА НАГРАДА:

Мајка

Јелена Пајић IIб
Медицинска школа Ужице

Од толико милих и дивних речи
 Да се напише најлепша бајка
 Само једна најслађе звучи,
 А то је реч мајка.
 То дивно биће, те нежне руке,
 Те топле очи, та душа чиста
 Пуна топлине ко огањ блиста.
 Тај мили осмех и ведар дух,
 Та праведност и оштар слух.
 Та стрепња и стални страх,
 Та чиста суза и уздах благ.
 Та пожртваност и та снага,
 Тако строга и тако блага.
 Најнежније грли, најслађе љуби
 Највише стрепи, а стрпљење не губи.
 Све лепо објасни и образложи,
 Све поспреми и све сложи.
 Најлепшу кику у коси ми прави
 И увек пољубац на главу као украс стави.
 Све ћу да урадим за њену срећу,
 Да будем добра,
 Да је секирам нећу.
 Ово је живот и није бајка
 Највише на свету воли нас мајка!

Дуња Павловић III,
Умешничка школа

Невена Штарчевић IIб,
Медицинска школа

Милица Неговић III,
Умешничка школа

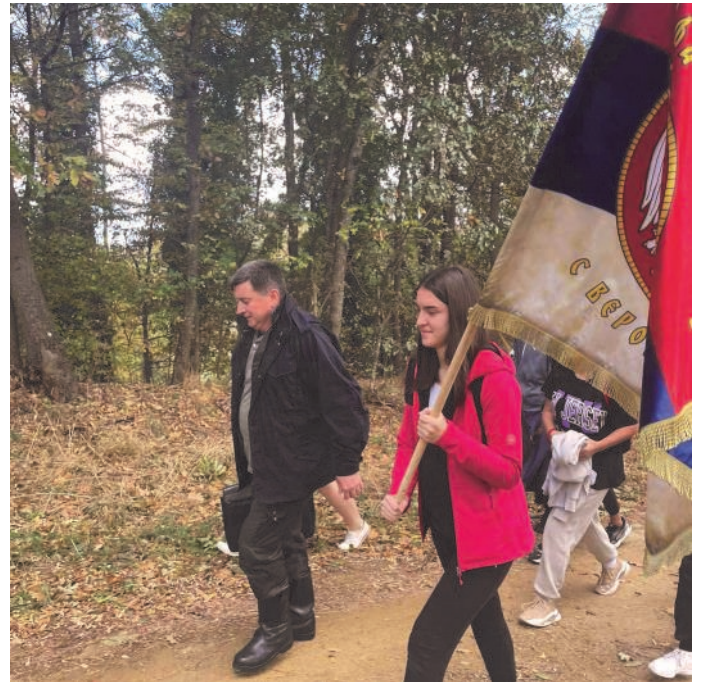
Излет са поводом у Чачак и Краљево

Пише: Снежана Негељковић, професор

Унеско је годину 2023. прогласио годином Надежде Петровић будући да се обележава 150 година од њеној рођења. Друштво историчара Ужица и Коло српских сестара Ужица организовали су излет за ученике средњих и основних школа, професоре и суџађане у Чачак, националну преслоницу културе у 2023. години ради посете изложбе „Модерност и нација“ у галерији Надежде Петровић. Обележавање 108 година од бишке на Врановцу, у којој су страдали Ужичани, припадници IV пука Дринске дивизије, било је повод посете Краљеву.

Дели нас 108 година од два догађаја повезана са путовањем на који су 28. 10. 2023. године кренули чланови удружења Друштва историчара и чланице Кола српских сестара са професорима и ученицима основних и средњих школа из Ужица. Један је везан за Ваљевску болницу, страшно место где је 1915. године тифус у кратком року однео преко 10000 људи, међу којима и сликарка Надежда Петровић. Друго је брдо Врањевац код Краљева, једно од стратишта у 1915. години, где су изгинули Ужичани припадници IV пука Дринске дивизије, бранећи одступницу српској војсци и цивилима у повлачењу.

Дочек у манстиру Жича био је веома срдчан. Уз надахнуту беседу монахиње и сликовитог казивања о историји манастира, сестринство је угостило присутне у манастирској трпезарији, где је приказан филм о Великом рату. О бици на Чемерну и о активностима ентузијаста из Краљева, који раде на подизању спомен обележја на локацијама где су се водиле борбе, говорио је мајор у пензији Раде Вукосављевић, који је најзаслужнији што је ова неправедно заборављена битка осветљена. На жалост, после Првог рата ова битка се није нашла

на страницама уџбеника из историје нити је ико о њој причао. Мајор у пензији Раде Вукосављевић је након вишегодишњег истраживања по нашим и архивима Беча и Париза написао четворотомну књигу „Краљево у Великом рату“, у којој је дао опис битке на Чемерну. Он је и пописао више од 1000 српских војника који су погинули у тој бици.

У време док се главнина српске војске и велики број цивила повлачио ка Грчкој у сусрет савезницима, у новембру 1915. године удружене снаге Војске Краљевине Србије и Војске Црне Горе штитиле су им одступницу водећи жестоке битке против аустроугарске војске на планинском венцу Врановац-Троглав-Чемерно-Столово, од 7. до 14. новембра 1915. године. Одбраном одступнице командовали су пуковник Милош Васић, командант Дунавске дивизије, другог позива, Иван Павловић, командант Ужичког одреда и Мило Сајчић, командант Доњовасојевићке бригаде из околине Берана. На планини Чемерно су била „врата спаса“ за Прву српску армију и српску државу. План Аустроугара био је да се са планина са обе стране Ибра пробију и спусте у клисуру и пресеку пут војсци којом је командовао Живојин Мишић. Српска влада и Врховна команда налазиле су се на Косову. Од 17000 војника другог и трећег позива у саставу Дунавске и Дринске дивизије Студеничког одреда, одупирући се нападу снага Централних

сила, погинуло је око 2000 српских војника, али је осигурано повлачење ка Студеници. Била је тешка зима, а 11. новембра у одлучујућем сукобу снег је нападао преко метар и по, па мртви војници прекривени снегом нису могли бити сахрањени. На пролеће Аустроугари су својих 625 војника сахрањили, а наши су остали на тлу да их развлаче звери, те је то место заударало од нераспаднутих тела. Отуда назив за то место Смрдључ. Дуго после завршетка Првог светског рата чобани су налазили расуте кости страдалних војника. Осим на Чемерну, последње организоване битке 1915. године водиле су се и на ширем подручју Краљева, Ивањице, Лучана, Рашке. Овде је био далеко већи отпор и јунаштво црногорске војске него на Мојковцу, јер су овде Аустроугари били за вратом. Немачка Врховна команда је издала војни коминике 24. 12. 1915. године да са Балканског ратишта неће више издавати саопштења јер су од српске војске остали само безначајни остаци.

О самој бици сазнали смо:

Када је почешком октобра 1915. године Србија најопањуша са шри стране, Прва армија је била

распоређена на широком фронту од ушћа Лима у Дрину до ушћа Колубаре у Саву. За месец дана свакодневних борби и одстојања ова армија је 7. новембра 1915. године (дан по заузећу Краљева) била распоређена на једном уском фронту од свега неколико десетина километара: од Гоча и реке Рибнице до реке Бјелице у Драчаеву. На положајима од Лакша-Космајице-Врановца и Каоне вођени су жестоки сукоби од 7. до 10. новембра када су ти положаји пали и војска се даље морала повлачити кроз Ибарску клисуру. Аустроугари су своје главне снаге усмерили на лево армијско крило (Драчаево-Ивањица) са циљем да преко планине Чемерно пресеку одстојницу Прве армије, на Ушћу, и да је на крашком простору између Богушовца и Ушћа окруже и униште. Војвода Мишић је прозрео ту намеру. Осетио је да су му најслабији положаји на левом крилу његове армије, на положају Каоне. Ту су били Соколска и Доњовасојевићка бригада. Он извлачи Соколску бригаду и оставља Доњовасојевићку бригаду. Од Соколске бригаде један ђук упућује у Велике Ливаде који ће заменили IV пешадијски ђук (славни ужички ђук, најбоштованији ђук српске војске), који рошира на планину Чемерно. Овај ђук бива десеткован у шоку 11. и 12. новембра 1915, 720 људи је трајно избачено из строја (што побијени, нестали, заробљени). Овај ђук је на самом Чемерну и Смрдључу (место добило назив по смаргу који се после бишке ширио од лешева поинулих војника, место где се налази калепа) више од пет пуша силазио са положаја и ош их враћао. Тај ђук је X аустроугарску бригаду која је ту надирала „слиштио“. То је била елишна јединица повучена са француској раиштва, имала је преко 6000 људи. Само у једном дану поинула су 624 аустроугарска војника. Та бригада није могла више да напредује даље и Аустроугари су је повукли у резерву. У исто време Мишић и даље задржава одбрану на реци Дубочици. Аустроугари убацују нове снаге, алпски корпус (специјална јединица, опремљена за животи и борбу у планинском терену, имају мазе, муле које су издржљиве и војнике специјално обучене). Прво што су урадили, пре него су ступили у борбу, покупили су цивиле из Мајлица и Дубочице и избелице које су се ту нашле и шерали их испред себе. Наши војници када су то видели, почели су да бацају оружје и

нису хтели да пуцају у свој народ. Око 500 наших војника се предало и дошло у заробљеништво.

„Слушајући мајора који се осврнуо на своје пријатеље који су му помогли у подизању спомен плоче на брду Врановац, где се обележава сећање на страдале ужичке војнике, међу њима споменут је генерал Драгољуб Ојданић. Познавајући за мене јако важну личност породице, преузела сам дужност да носим српску заставу IV пука од Краљева до Врањеваца, где је одслужен парастос погинулим војницима. Осећала сам се привилеговано, срећно и задовољно, али сам тренутак преузимања заставе изазвао је емоције у мени па чак и сузе радоснице“, речи су Ање Ојданић ученице трећег разреда Ужичке гимназије.

Исте емотивне доживљаје имала је и Јована Бошњаковић ученица првог разреда саобраћајне струке, која такође није скривала сузе слушајући о страдањима предака.

Готово сви учесници на овом путу осећали су се као на ходочашћу на свето место, иако још увек нема спомен-капеле чија је градња планирана. Код свих је констатован исти осећај - бол и понос. Бол пред питањем колико је овом незнању допринела наша немарност, а понос се не може лако речима описати. Он се једноставно усели у срце и подстиче на размишљање о врлинама које су од малог српског сељака правиле див-јунака.

Надежда Петровић

1873-1915

Надежда Петровић је била прва сликарка српске модерне на преласку из 19. у 20. век. У Чачку се родила, у Ваљеву се упокојила. Између се њен садржајни живот од само четрдесет две године одвијао у градовима Краљево, Београд, Париз, Минхен, Венеција, Берлин, Призрен, Сићево,

Прилеп, Кичево, Битољ, у којима су настајале њене импресионистичке слике. Говрила је - „Да би уметност цветала, потребно је да се добије надахнуће од природе, слободе и народа у ком уметник живи и твори.“

Читав развојни уметнички пут Надежде Петровић изложен је у педесет слика у оквиру хронолошких и тематских целина за сва четири периода Надеждиног стваралаштва – минхенски, српски, париски, ратни период.

Да није потицала из угледне грађанске породице и од образованих родитеља који су се трудили да своју децу васпитавају у слободном духу, тешко да би се изборила у настојању да се издигне изнад оног статуса који јој је наметала патријархална средина. Припадала је бриљантној генерацији рођених седамдесетих година 19. века међу којима се истичу Јован Скерлић, Милан Ракић, Милан Грол, Александар Белић, нешто млађа Јелисавета Начић, који су у културном, научном и уметничком животу оставили неизбрисив траг. Сви они су самоуверено и амбициозно одлазили изван Србије у велики свет са жељом да што више науче, одакле су се враћали спремни да послуже својој отаџбини да ухвати развојни корак са тадашњом Европом.

„Ако ми заиста желиш срећу онда ћеш и ти од мене очекивати да будем сликар, а не удавача“, остало је записано у Надеждином писму упућеном мајци, када је, увређена ценкањем будуће свекрве око висине мираза, раскинула веридбу и одлучила да се не удаје. Имала је подршку породице. Живот су јој биле слике и отаџбина.

У то време нигде у Европи жене нису могле стећи потпуно академско образовање у ликовној уметности јер није било женских одељења. Сликарски занат изучавала је у приватним атељеима, најпре у Србији, код Ђорђа Крстића, у Првој српској сликарској цртачкој школи Кирила Кутлика, потом у Минхену од 1898. године код Антона Ажбеа и Јулиуса Екстера.

Дреплија на Сави

Радила је као наставница сликарства, приређивала изложбе и уметничке колоније, држала говоре на патриотским зборовима. Изразито снажног карактера, одлучна и неустрашива била је жестоки борац за политичке слободе и за зближавање јужнословенских народа. Тако је организовала прву југословенску уметничку изложбу слика, 1904. године, до тада највећу на Балкану, иницирала је оснивање савеза уметничких удружења Лада, затим оснива југословенску уметничку колонију у Сићеву, прву такве врсте у овом региону. Говорила је немачки, руски и француски језик.

Савременици су говорили да се из њених радова не може се закључити да их је сликала жена, него мушкарац. Била је своја, аутентична, истрајна, непоколебљива у свему. Била је друштвено и културно ангажована, уписала се и као један од

оснивача Кола српских сестара 1903. године, у које је окупљала учене Српкиње спремне да истрајавају у хуманитарном и патриотском раду.

Надежда је била прва жена ратни фотограф у Србији и болничарка у три рага. Године 1912. само две жене су биле одређене од стране Санитета за ратну зону при Врховној команди за војничку службу, једна од њих је била Надежда.

За време Првог светског рата је учествовала као добровољна болничарка Дринске дивизије и са њом је учествовала у бици на Мачковом камену. У својим писмима је описивала борбе, па и аустријску употребу думдум метака. После победа у Церској и Колубарској бици, 1915. године, искористила је затишје да посети породицу, која се тада склонила у Скопље. Мада је родбина наговарала да се не враћа на ратиште, вратила се у болницу у Ваљево, у којој је владала епидемија пегавог тифуса, после Суворорске битке. Крајем марта 1915. и сама се заразила. После недељу дана је умрла.

Косовски божури

У саопштењу које је издато 3. априла 1915. године писало је:

„Са изразом дубоке и искрене туге објављујемо да смо поред толиких жртава синоћ у осам сати принели на олтар драге нам отаџбине још једну. Ужасној болести подлегла је и Надежда Петровић, академски сликар, наставница женске гимназије, добровољна болничарка Прве резервне ваљевске болнице. Умрла је неуморно радећи на неговању и спасавању наших храбрих бораца још од почетка рата. Објављујући овај редак пример самопожртвовања ове племените српкиње молимо за саучешће.“

Диоров „Њу лук“ осваја педесете.

Гламур се поново враћа на велика врата! Ако би требало моду овог периода кратко описати онда би то свакако било: грациозност, елеганција и привлачност. Женско тело поново долази у први план, а женски атрибути наглашавањем струка и облина замењују стидљивост претходних периода. Облик тела који подсећа на пешчани сат представља идеал лепоте. Такође су се носиле и сукње пуног круга и пенсил сукње, припијене уз тело, које су се комбиновале са кашмир џемперима и оксфорд ципелама.

А-крој хаљина (које се шире од струка на доле) био је доминантан, док је вечерња тоалета била допуњена рукавицама. Најпопуларнији аксесоар тог периода су били: шешири, беле рукавице, мараме, вештачки бисери, минђуше на клипсу и обавезне „мачкасте“ наочаре. Каишеви су додатно наглашавали струк.

Путовање кроз историју костима

Пише: Жанка Сшанојевић, професор

Модни костим 1950. година Деценија фаталних жена

Поред Диора и Коко Шанел, у свету високе моде се појављују нова и значајна имена: Живанши и Сен Лоран. Свесна свог сексипила, жена ужива у својој кожи. Пет изванредних дама је инспирисало многе жене овог, али и каснијих периода: Мерилин Монро, Грејс Кели, Одри Хепберн, Елизабет Тејлор и Софија Лорен.

Мерилин Монро

Грејс Кели

Одри Хепберн

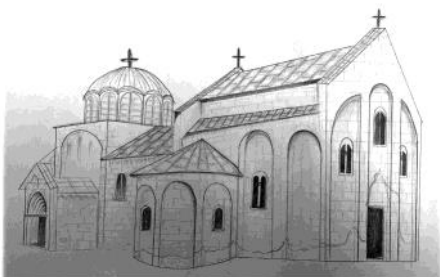
Софија Лорен

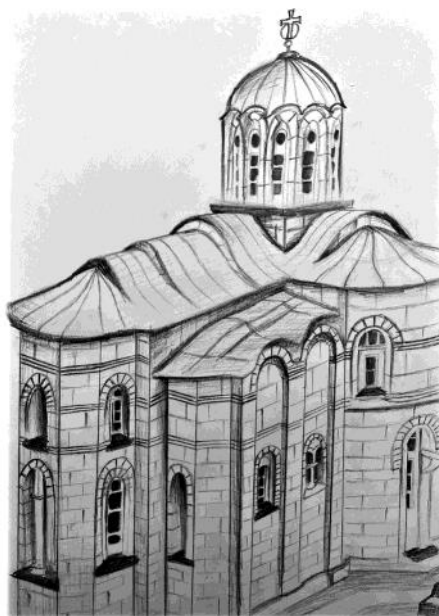
Елизабет Тејлор

Предмет: Историја архитектуре

Сшаа Арсенијевић
Манасџир Сшуденица

Љубица Мићић
Манасџир Хиландар

Ивана Радовић
Манасџир Милешева

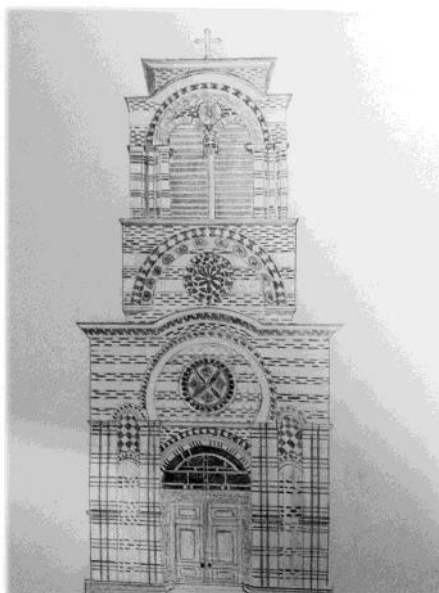
Владимир Ресимић
Манасџир Љубосишиња

Хелена Тановић
Манасџир Сојоћани

Ружица Кендија
Манасџир Грачаница

Милушин Ђуковић
Манасџир Лазарица

Ружица Кендија
Манасџир Морача

Клима се клима

Пише: Анела Милешић, професор

Година 2023. је најтоплија година у историји мерења температуре. Служба за климатске промене „Коперникус“ која ради по налогу Европске комисије, објављује месечне билтене у којима извештава о промени глобалних температура ваздуха, мора и морског леда. Сви налази су засновани на компјутерски генрисаним анализама, користећи милијарде мерења са сателита, бродова, авиона и метеоролошких станица широм света.

Научници ове температуре пореде са мерењем температуре у преиндустријском периоду од 1850. до 1900. године. У односу на тај период, ова године је топлија за 1,75°C. Дошли су до закључка да је 2023. година имала шест рекордних месеци,

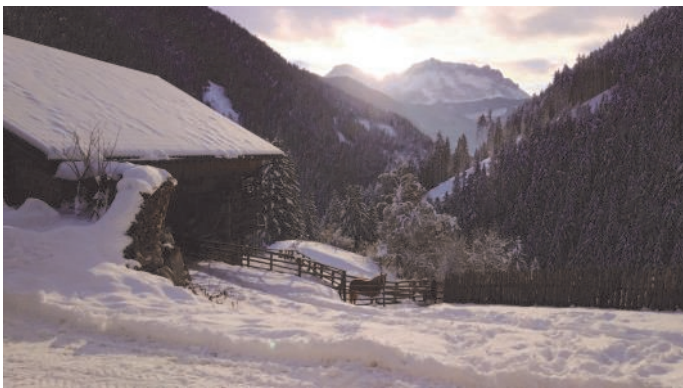

па је тако постала најтоплија година у историји. Такође је мерен обим арктичког морског леда, који је достигао рекордно ниске вредности.

Стручњаци за климу скрећу пажњу да ако се настави са даљим загађивањем планете са гасовима стаклене баште, температуре ће и даље расти. Повећавају се топлотни таласи и суша. Пустине се проширују, јављају се огромни шумски пожари, поплаве, олује. Животиње изумиру или мењају своја станишта. Подиже се ниво воде у океанима, јављају се несташице воде и хране. Морамо се хитно пробудити и побринути се за природу!

Извор:

<https://climate.copernicus.eu/copernicus-november-2023>

Хало!

Пише: Анела Милешић, професор

Хало ефекат представља светлосне појаве у виду прстенова и лукова који настају када се између посматрача и Сунца или Месеца нађе танак слој облака који се састоји од ледених кристала. Појава се најбоље види када је густина облака таква да се Сунце не заклони.

Хало се појављује у различитим облицима: у облику круга око Сунца и унутра је црвенкасте боје, и ређа појава, Хало ефекат у коме се могу видети такозвана лажна сунца.

Овај ефекат први је објаснио научник Мариот. Кристалићи леда су хексагоналне плочице које се њишу при паду и окрећу се на различите стране и на њима се прелама светлост правећи разне ефекте. Код дуге се преламање врши на капљици воде, а овде на великом броју кристала.

ДУБАИ - модеран град у пустињи 2024.

Пише: Јелена Пауновић, професор

Након шест сати лета и три сата временске разлике спуштамо се у свигање. Небо наранџасто, вруће. Већ се хватам за мобилни телефон. Аеродром фасцинира, огроман, три терминала, трећи у свету по протоку путника. Метро модеран, тек изграђен, две линије, одвојен розе вагон само за жене и децу. Сусрет са градом величанствен. Милионски град, два и по милиона људи, саграђен у пустињи, млад град. Посебно привлачи пажњу модерна архитектура и небодери, скоро километар високи, доста близу, један уз други. Најбоље архитекте и инжењери на свету су вероватно овде. Температура идеална, око двадесет четири степена, сви топло обучени, јер је код њих после четрдесет степени стигла дуго чекана зима.

И авантура креће... Журимо да за седам дана упознамо што више. Ту је излет у пустињу, сусрет са камилама, дивни песак, вечера у пустињи уз залазак сунца. Одлазак на традиционални базар и највећи шопинг мол на свету са скијашком стазом и четвороседом. Обилазак *Miracle Garden* препуног цвећа, педесет милиона цветова није увело иако смо у пустињи, фигуре - слоновима, пингвинима, чак и

цветни авион *Emirates A380*, Гинисов рекорд највеће цветне фигуре на свету. У сваком случају, човек је победио природу. Обилазак Марине, густо концентрисане високе зграде, јахте, шеталиште, људи уживају, цогирају, возе бицикле, ресторани свуда... Храна укусна, доста зачина, салата, сокова од свеже цеђеног воћа, пуно боја. Алкохол није дозвољен, опомену чак и за електронске цигарете на отвореном. Прати ме најјачи осећај опуштености, посебно сигурности, топлине људи

које смо сретали. Могла бих живети овде. Прелазимо на обалу, сусрет са Персијским заливом, бели песак, тиркизно море, небодери до саме обале, по која камила спремна за фотографију, занимљиво... Гужва, толико различитости међу људима. Посебан доживљај је победа страха од висине, излазак на базен, такозвани „инфинити пул“, на 77. спрату, све у стаклу и величанствен поглед на град, на вештачка острва у облику палме... Ово је највиши базен на свету, на 300 метара висине. Поглед пада на Бури Калифу, некада највишу зграду на свету, 828 метра, хотел у облику једра Бури ал Араб, на чијем крову је одигран тениски меч, грађевину у облику рама, музеј будућности. Свуда околу су кранови, градилишта, метал, доста стакла, фасаде боје песка. Дубаи, други свет, друго време. Пре четрдесет година на овом месту је био само песак. Град се развио муњевитом брзином. Немогуће је остати равнодушан на постигнућа.

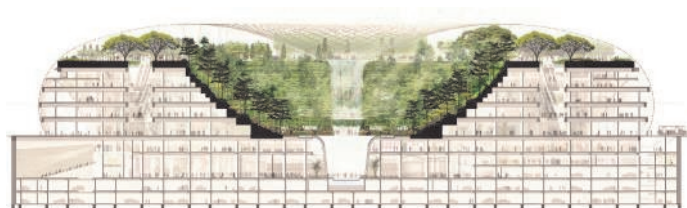
Топла ноћ је посебна прича, све светли, доста боја, врућ ветар, музика... Спремамо се за полазак. Знам, доћи ћу опет.

Међународни аеродром „Jewel Changi“ у Сингапуру

Пишу: Славка Цвијовић, професор и Јелена Пауновић, професор

Међународни аеродром „Jewel Changi“ у Сингапуру поново је проглашен најбољим аеродромом на свету. Иначе он је на врху ове листе био осам година заредом, па је 2021. и 2022. године због пада броја путника током пандемије водеће место заузео аеродром у Дохи.

Сваког дана кроз аеродром у Сингапуру прође више од 135000 путника, односно више од 60 милиона путника годишње.

Пре четири године отворена је нова аеродромска зграда која је постала права туристичка атракција у овом граду-држави. Ово архитектонско чудо (Jewel Changi) пројектовао је Моша Сафди, који га је пројектовао као чаробни врт. Сматра се најзеленијим аеродромом на свету.

Објекат има укупно десет спратова (пет изнад и пет испод земље) и највећи водопад на затвореном. Користи више од 150000 литара воде у минути. Заправо реч је о кишници која се прикупља за време обилних падавина, па касније користи за одржавање биљака унутар аеродрома.

Водопад је окружен импресивним вртом (Shiseido Forest Valley) који је препун стаза за шетњу. Стаклени зидови су пројектовани да пропуштају што више светла, а истовремено да блокирају звук од полетања авиона како би се путници осећали опуштено.

На последњем спрату налази се парк (Canopy Park) препун зеленила и биљака.

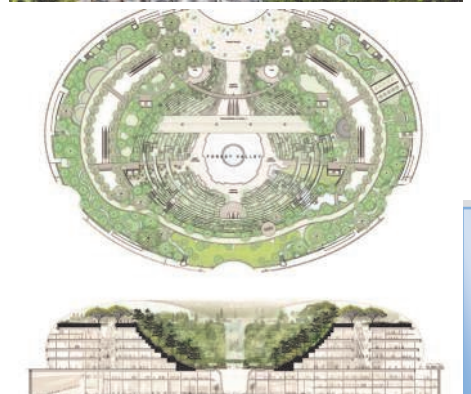
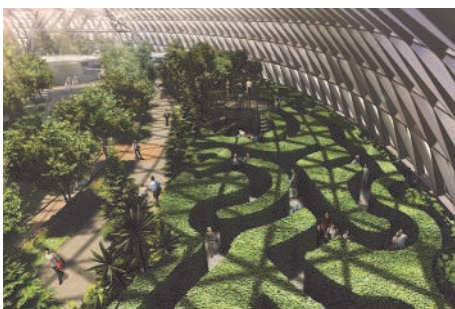
У оквиру њега се налази мост (Canopy Bridge) на висини 23 метра изнад земље, и са којег се може уживати у панорамском погледу на водопад. Мост је дуг 50 метара, а у срдњишњем делу има стаклени под.

Осим овога, аеродромска зграда има укупно 280 продавница и ресторана, и велики хотел са 130 соба.

Све је у направљено да задовољи путнике, који док чекају свој лет могу уживати у зеленом лавиринту или забавном парку, куповини или прелепим ресторанима.

Професорка Весна Ристић Љубав према послу и архитектури

Разговор водиле: Анђела Сикић и Исидора Тешић, IV1

Професорка Весна Ристић у нашој школи радила је од 1980. до 2023. године, када је отишла у пензију. Током свих година рада предавала је скоро све стручне предмете, а најдуже је предавала Грађевинске конструкције, Разраду пројеката, Нацртну геометрију, Историју архитектуре, Кућне инсталације. Професорка Весна је заиста била сјајан професор. Знала је да прилагодити час свима и да кроз причу научимо много. Била нам је више од професора, савештовала нас, помагала и била ту за нас. Част нам је свима што нам је баш она предавала и сигурно ћемо је памтити до краја живота.

Како сте стекли своје знање и искуство у подручју архитектуре?

Знање и искуство у архитектури сам стекла на Архитектонском факултету у Београду. А љубав

према архитектури је кренула још од најраније деце када сам маштала о својој кући са зеленим каицима. Пуштајући сам уживала да исмишљам разне објекте, многим сам се дивила, као и архитектама који су их пројектовали. Када сам почела да радим у школи, мислила сам да је то привремено, а остала сам до краја. Дуго сам осећала пружу савести што се не бавим пројектовањем, што јесте оним што сам волела и студирала, али сам кроз своје ученике остварила део своја сна, јер су многи постали успешни грађевински и архитектонски техничари.

Које су Вам биле најважније одговорности као професора стручних предмета?

Као професору стручних предмета најважније ми је било да деца развију љубав према архитектури, јер је архитектура свој уметности, креативности и оригиналности, функционалности и лепоте. Када нешто волиш, предајеш се тој љубави без муке, ништа ти није тешко.

Како сте мотивисали ученике да се заинтересују за ваше предмете и како сте им помогли да развију своје вештине у том подручју?

Важно ми је било да свакој ученика добро упознам, па сам на основу тога из њих извучила оптимум: неке сам хвалила, јер их похвала подстиче и мотивише, а неке нисам, јер их похвала усављује и не дају ни 50% својих могућности. Било је да сам веровала у све њих, чак и када они сами нису веровали сами у себе.

Како сте се носили са изазовима ученика који имају различита интересовања и способности за ваше предмете?

Важно ми је било да сваки ученик има интересовања за неки предмет, за неки спор, за уметност... није било неопходно да то буде мој предмет и у томе сам их подржавала и помагала колико је било у мојој моћи.

Како сте правили програм за практичну наставу која је прилагођена свима?

Од практичне наставе моју да поменем макејарство. Са колегама сам се договарала и увек смо имали више предлога за макеју, па су ученици моли да бирају.

Како сте се носили са ученицима који имају потешкоће у разумевању градива?

Разумевање прагматично је веома битно, зато сам социјално истражила различите методе да објасним ученицима оно што ипсуно не разумеју, све док не разумеју: цртила сам на шабли, праила моделе од хамера, праира ако је било могуће... једноставно сам се сназала.

Како сте подстицали ученике да развију креативност и иновативност у решавању предмета?

Највише сам креативности и иновативности подржавала у предмету Разрада пројекта, који ми зовемо краће „пројектовање“. Свака генерација је добијала задатак да пројектује кућу из снова. Ја сам их усмеравала, али сам се увек држала њихове идеје. То је било уживање и за њих и за мене.

Како сте се носили са ученицима који показују недисциплину и недостатак мотивације?

У свакој генерацији је био по неки такав ученик. Помајала сам им, али и праила договор са њима, пра сам успевала да са некада мање, некада више успеха одржим њихову дисциплину и прању. Касније су скоро сви, добри људи и успешни у послу којим се баве. Једино прако чеја никада нисам мола праћи што је праера, сваћа и лаж. Многи бивши ученици што добро знају и праију.

Коју генерацију ћете памтити као најупечатљивију?

Најупечатљивија ми је моја права генерација праевинских праичара за високопрању. Била сам разредна и правај генерацији праишких праичара - што је до прада једно од најбољих одељена наше школе. Наравно да праим и све остале генерације, јер сам и пра од сваке научила по нешто. Дивна деца.

У ком предмету сте уживали док сте предавали?

Предмет у коме сам највише уживала је Разрада пројекта.

Да ли Вам је било тешко да напустите школу?

Неколико година раније сам се радовала одласку у пензију, али када је дошао тај моменат, није ми било лако. Сада стварно уживам и користим време да се посветим себи, што је некада стварно било тешко.

Какав сте утисак стекли након толико година у нашој школи?

У школи сам провела све радне године, али ми је била и други дом. Шта да мислим о мојој школи, када сам учествовала у стварању њеног доброг угледа? Све најлепше!

МиУ архитекти за школу

Пише: Тара Лазих, ПГ

О нама:

Марија Гардић Лазих и Урош Лазих, рођени 1977. године у Ужицу, завршили су Техничку школу „Радоје Љубичић“, смер грађевински техничар за високоградњу и дипломирали на Архитектонском факултету Универзитета у Београду.

Професија:

Марија и Урош су дипломирани инжењери архитектуре са лиценцама Инжењерске коморе Србије 300 (лиценца одговорног пројектанта), 400 (лиценца одговорног извођача радова), 381 (лиценца одговорног инжењера за енергетску ефикасност). Власници су и запослени у фирми Домехтра доо Ужице и пројектног бироа МиУ архитекти. Домехтра се бави претежно извођењем грађевинских радова у области хидроградње, док је МиУ архитекти архитектонски ауторски тим који се бави пројектовањем свих врста архитектонских објеката, урбанистичких поставки и пројектима ентеријера.

Средња школа:

Похађали су средњу школу од 1992. до 1996. године. Разредни старешина била је професорка Ирена Госпавић, којој су били прво одељење. Одељење је у исто време било захтевно и веома јако и из њега су потекли многи грађевински и архитектонски инжењери. Дружење је било сјајно, али било је орјентисано само на њихово одељење, не и на друге смерове. Често су учили и спремали се за контролне заједно. Једино чега им је жао је што нису имали ниједну екскурзију и више праксе. Из године у годину како се број стручних предмета повећавао, њихово интересовање за грађевинску струку било је све веће, као и жеља да се настави учење на архитектонском факултету.

Факултет:

„Најтежа ствар везана за факултет била је уписање га. То је био један социјално нови свет, који смо откривали из године у годину, из предмета у предмет, а онда и кроз свеће прагом, путовања, свуда и на сваком кораку, до те мере да је то постала описија... Начин рада на факултету, однос професора и асистената, однос са колеџама је био потпуно другачији од свега на шта смо били навикли. Све је било јако подстицајно и све време су нам професори давали ветар у крила. Највише смо се интересовали за архитектонско пројектовање, које је и било и најважнији предмет, али да би пројекти били онакви како су замишљени јако важно је било имати грађевинске конструкције, материјале, технологију грађења, па и статистику, бетон и челичне конструкције у малом прсју. Изучавали смо и историју наше и светске архитектуре, савремену архитектуру... Много смо се бавили урбанизмом... Научили су нас да изађемо из оквира, и да проширимо видике јако далеко... Оно што нам је можда недостигало на факултету, а касније смо то постали свесни у послу, јесте психологија и економска страна инвестиција, шако да смо то учили кроз праксу.“

Марија је дипломирала са темом „Ревитализација старе пруге у кањону реке Ћетиње“, а Урош са темом „100 јединица за здраво становање на Белом гробљу у Ужицу“.

Архитектура

„За нас и даље не постоји леиша професија, сваки пројекат који радимо је неко ново искуство, ојроман је дијализон пројеката, ојробали смо се и

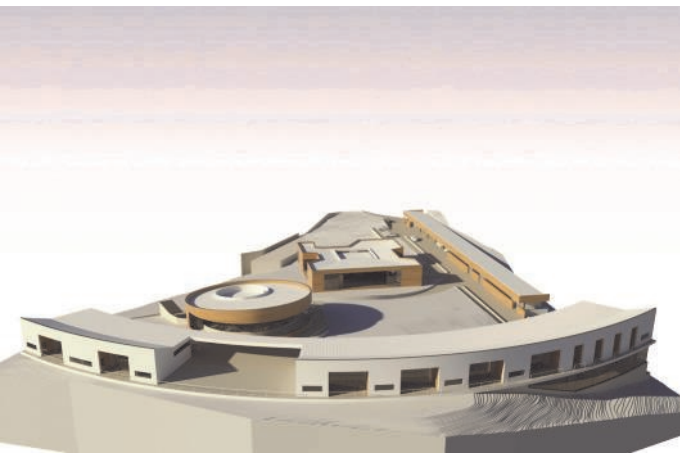
у малим њословима као што су на пример енџеријер некої сїана, и у пројектима јако великих или значајних објекта. Посао је у исто време и креативан и инжењерски. Тражи мноо размишљања и преиспитувања у свакој фази пројекта, од концепта до дејала. Осим нас двоје архитеката, у изради пројекта учесћује и тим друих инжењера – грађевински, хидро, електро, машински...

Наши омиљени архитекти су Mies van der Rohe, Le Corbusier, Richard Rogers, Renzo Piano, Alvaro Siza, Sejima Nishizawa, Jean Nouvel, Bjark Ingels...

мноо ораничења у шом креативном процесу, њочевиши од инвеститора, законске регулативе, буџета, локације, доступности материјала, професионалности извођача... Али, сигурно није досадан. Тражи и добро познавање рада на рачунару и програма за пројектовање и визуелизацију. Што боље то радимо, боље ћемо дочарати клијентима како ће њихови будући објекти изгледати.

Радни дан траје јошово неиресано, јер и када изађемо из бироа, размишљање о актуелном пројекту шања у глави. И сшално њосмашрамо окружење, њросиоре, објекте, дејале на објектима, улице, шривове, материјале, њрироду, њежаже... И даље учимо, из наших и шуђих искустава. Вероватно смо несвесно шу љубав њрема њослу њренели у кућу и на децу."

Архитектуру је шешко дефинисати и објаснити. Зашо бих цитирала једној аустралијској архитекту Сеан Годселл-а који је то јако добро урадио:

„Архитектура је интересантна јер када ушећамо у неки ѡпростор ѡстаанемо дирнути њим. Она је емоционални одговор, није физичка сшвар. Архитектура нису циће и малштер, дрво и челик. Архитектура ѡстоји само када композиција ових елемената додирне људску душу. Уметности архитектуре је у сшварању ше композиције на начин који ће задовољити ѡштребе наших клијената и сшворити шај емоционални одговор.“

Мислим да је ѡсао ѡрсшективан, уколико се њиме бавимо искрено и на ѡрави начин, као у осшалом и сваки друи ѡсао. Није увек лак, јер има

Пројекти:

- Дечји културни центар и галерија керамике, Ужице
- Еко кућа, Кремна
- Спортска сала и трпезарија школе у Сирогојну
- Стамбени објекат Вила Пино Гранд на Златибору

ХАИКУ СЛАДОЛЕД

Разговор водила: Мина Лукић, ППТ

Хаику је једна од најпознатијих врста јапанске поезије. Коначно дефинисана у 17. веку. Састоји се од три стиха који имају седамнаест слоова. Хаику показује изузетно концентрисан моменат природе, који је повезан са догађајима у људској унутрашњости. Први стих хаику идеално илустрира основну слику, атмосферу осећаја или мисли. Хаику врло често садржи речи које се односе на одређено годишње доба. Речи се могу односити на биљке или животиње, људе, активности или свечаности.

Једна бака која често стоји за штандом са сладоледима заправо је освојила награде хаику поезије и ретко ко је препознаје у нашем граду. Њено име је Љубинка Тошић и писац је хаику поезије и песама за децу. Она испред ужичке цркве лети продаје сладоледе. И сваки дан, гледајући радосну дечицу или птичице, њој се јављају стихови будућих песама. Приметили смо загонетке које такође пише па смо је и о томе питали. Нашу песникињу смо питали још неколико питања на које нам је радо дала одговоре.

Када сте заволели поезију?

Поезију сам почела да пишем још као девојчица у мом родном Рујевцу, у Севојну, и више сам се играла, док то није прешло у озбиљније писање поезије.

Када сте написали прву песму?

Прву песму сам написала у трећем разреду основне школе и то је била песма о једном зецу. У школи смо имали задатак да од шперплоче изрежемо облик. Ја сам изрезала зеца и тако је песма настала у дединој столарској радионици.

Шта Вас инспирише за писање загонетки?

За мене су деца највећа инспирација. Лети када продајем сладоледе, деца која се играју ту долазе и питају има ли нека нова загонетка.

Ваша поезија преводи се и на друге језике, када је била прва преведена књига и на који језик?

Књиге нису преведене. Преведене су само одређене песме. Преведена је „Опомена нерођенога

детета“ која је објављена у Индији, у једном часопису на енглеском језику. Часопис је коштао двадесет долара, мој добри пријатељ ми је фотокопирао и поклонио.

Колико често добијете инспирацију за писање?

То наиђе с времена на време, не може увек. Некад ми наиђе инспирација и настане цела песма, а некада само неколико стихова. Код хаику поезије мора мало да се дорађује песма, те је мало другачије.

На каквим конкурсима сте конкурисали?

Најпознатији конкурс овде је фестивал који се одржава у Оџацима. Ту сам освојила треће место. Наравно, учествујем и на конкурсима широм света.

Да ли постоји међународни конкурс хаику поезије?

Да, наравно, постоји у Лондону, Јапану и већим светским градовима, али ја не знам енглески језик и то ме спутава да путујем тамо да се такмичим, али шаљем своје радове на конкурсе.

Да ли сте некада освојили прву награду?

Да, 2019. године освојила сам две прве награде у Хрватској и у Америци.

Да ли постоји неко удружење за вас писце овде код нас?

Имамо књижевне секције, „Клуб 3“, где су изашле и многе књиге. На нивоу града Ужица нема удружења, али на нивоу Србије има.

За сам крај песникиња поручује - „Најлепше је дружити се са књигом“.

Градишћељи
И овој јутра на послу.
Мрави у журби.

Уплаћен штаћ
у сшарачкој руци.
Тешкој ли дана.

Речи песме
и цвркућ пшница.
Пролеће у пролећу.

НЕЋУ ПУТОВАТИ САМА (најрађене хаику песме)

Сеоским пушем
Шкрипе воловска кола
Пуна шикава.

Вечерњи месец
Нећу пушоваћи сама
У своје село.

Мајка ошшла.
Њена ружа и гаље цветша
Само цветша.

Таласи реке
Као и моје мисли
Оглазе неће.

Корачајући
Сшарим пушељцима
Ојетш сам деша.

Долушао си
Однекуд у моје мисли
И нисам сама.

На дан празника
Сеших се оних свих
Који су самоштни.

Загонетке Љубинке Тошић

Испод лишћа скрива
Те плодове зреле,
Моју бишци беле и црвене
А воли их свако деша.
трешње

У песку или блашћу
Ошавиле свој шраћ,
И у снећу када пада,
А пршине нема шгада.
стопе

Некад мирно шече
А понекад све плави,
Па се ојетш изненада
У коритш своје вратш.
река

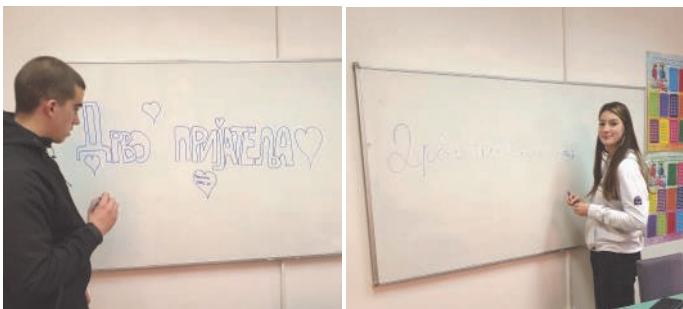
Сви га носе,
И сшари и млади,
Кад смо без њеа нешшћо нам фали.
мобилни телефон

Дрво пријатеља

(са насловне стране) никло је у „Слаткој малој учионици“ коју су заједничким жељама, умећем и вештинама направили ученици одељења IIIТ1, IVГ1, IVС2, IIФ1 и постали пријатељи са ученицима IIIСЦ

Лијепа ријеч је као лијепо сшабло, корен му је дубоко у земљи, а гране се под небо уздижу.

Меша Селимовић

